

Trendverkenning

S

Samenleving

S₁

Onzeker verloop van het Corona virus en maatregelen

S₂

Nederland drukker, diverser en vergrijsder

S₃

Groei/afname huishoudens per regio

S₄

Ongeletterdheid en taalachterstanden neemt toe

S1

Samenleving

Onzeker verloop van het Corona virus en maatregelen

Momenteel is onzeker hoe het virus en bijbehorende maatregelen zich ontwikkelen. Waar het virus in Europa relatief gezien redelijk is gecontroleerd, loopt ook hier het aantal besmettingen op. Op lokaal niveau zijn er reeds nieuwe verscherpingen van maatregelen afgekondigd. Terwijl het vliegverkeer weer wordt opgestart, loopt het **aantal besmettingen wereldwijd** enkel op. Experts waarschuwen actief voor een tweede golf. Een collectief aan virologen schetste drie mogelijke scenario's voor het verdere verloop van het virus; **tot een vaccin beschikbaar is, zal het virus zich blijven verspreiden.**

De grote vraag hierin is hoe effectief het virus (in een vroeg stadium) wordt geïsoleerd. Als dit lukt, blijven we binnen IC capaciteit en volstaan lokale maatregelen. Zo niet, volgt een grotere piek die enkel met landelijke maatregelen kan worden bedwongen. Daarbij is het de vraag in hoeverre men zich nog wilt schikken naar nieuwe maatregelen.

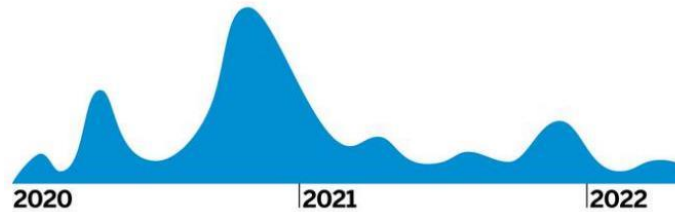
Hoewel er wereldwijd actief wordt gewerkt aan een vaccin, is er nog veel onduidelijk. Waar het normaliter jaren, zo niet decennia, duurt om een vaccin te ontwikkelen, beoogt men dat nu binnen 12 tot 18 maanden te doen. Ogenscheinlijk met succes: er zijn reeds 5 vaccins die op grote groepen worden getest. De laatste stap voor goedkeuring van het vaccin. Tegelijkertijd waarschuwen onderzoekers dat het virus zich kan muteren, alsook dat mensen die eerder besmet zijn met het virus niet beschermt zijn tegen een nieuwe infectie. Dit laatste zou betekenen dat het effect van een vaccin tijdelijk is, zoals bij een griepvirus, en periodiek zou moeten worden toegediend. Dat vergroot de logistieke opgave om een vaccin toe te dienen, met name in de minder ontwikkelde landen.

Bronnen: The Guardian, 2020, <https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2020/jul/31/coronavirus-vaccine-tracker-how-close-are-we-to-a-vaccine>

SCENARIO 1: HET SMEULENDE VUUR

Virus onderdrukt door voortdurende controles, geen lockdowns meer. Covid-19 blijft ons jarenlang hinderen, maar grootscheepse maatregelen zijn niet meer nodig.

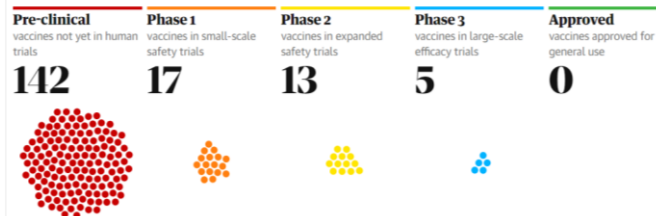
SCENARIO 2: DE HERFSTPIEK

Het gebeurde tijdens de beruchte Spaanse griep in 1918, maar – iets minder bekend – ook tijdens de griep пандemie van 1957, de sars-uitbraak in Canada van 2003, en de Mexicaanse griep van 2009.

SCENARIO 3: PIEKEN EN DALEN

Kleine oplevingen, beperkte lockdowns. Afhankelijk van de hoogten van de pieken zijn nieuwe maatregelen nodig, of kan de lockdown verder worden versoepeld.

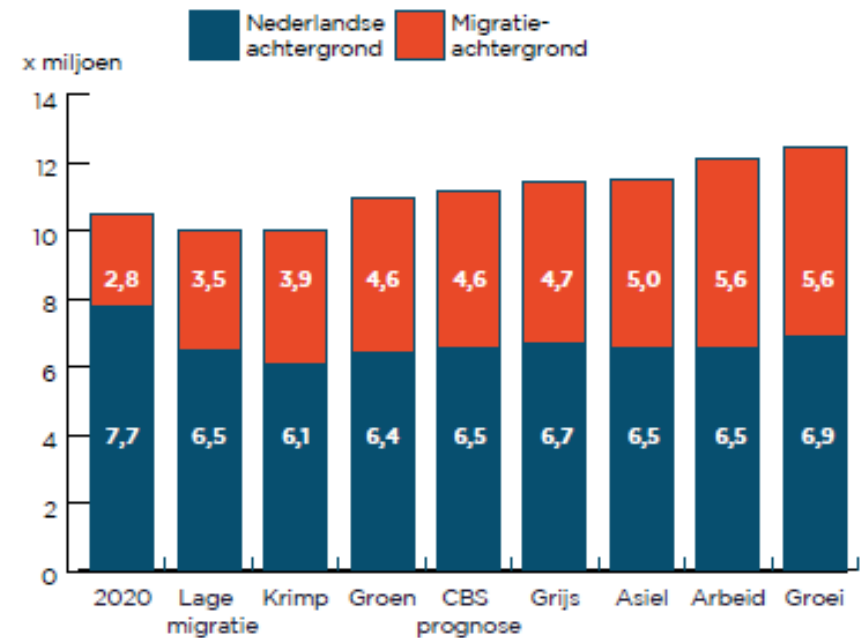
Source: WHO. Last updated 23 July

S₂ Samenleving Drukker, diverser en vergrijsder

Volgens de CBS-bevolkingsprognose groeit de bevolking de komende dertig jaar met bijna 2 miljoen inwoners tot 19,3 miljoen inwoners in 2050. Als het kindertal, de levensverwachting en het migratiesaldo lager zijn dan het CBS verwacht, kan de bevolking licht krimpen (variant Krimp). Als alle drie hoger zijn kan de bevolking groeien tot bijna 22 miljoen (variant Groei).

Tot 2030 vergrijsst Nederland tot 2030 en gaan veel mensen met pensioen. Door de verhoging van de AOW-leeftijd en de bevolkingstoename als gevolg van migratie is de omvang van de beroepsbevolking onzeker. De gemiddelde leeftijd van de beroepsbevolking neemt verder toe, met name door langer doorwerkende vrouwen en daarmee ook het aantal jaren dat werknemers doorbrengen op de arbeidsmarkt nadat ze school hebben verlaten. Steeds meer 66-plussers werken, veelal in deeltijd, door na hun pensioen.

Potentiële beroepsbevolking in 2020 en 2050 (bevolking van 20 jaar tot AOW-gerechtigde leeftijd)

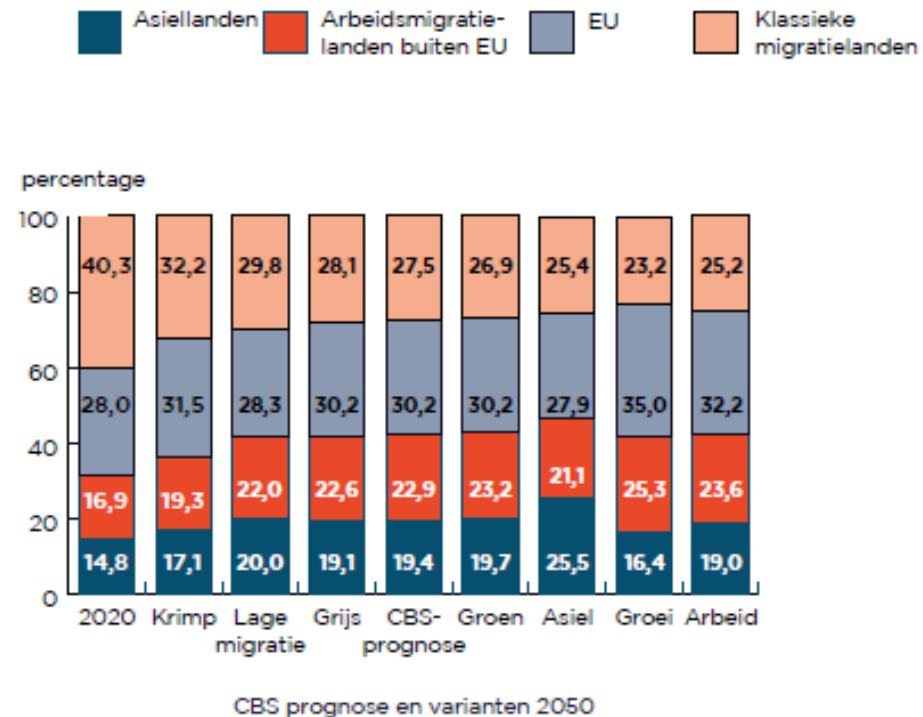
CBS prognose en varianten 2050

S₂ Samenleving Drukker, diverser en vergrijsder

Het aantal inwoners van Nederland met een migratieachtergrond zal tot 2050 zeer waarschijnlijk toenemen. Afhankelijk van hoe de migratie naar Nederland zich in de toekomst ontwikkelt, stijgt het aandeel inwoners met een migratieachtergrond van 24 procent in 2020 naar 30 procent in 2050 in het geval van lage migratie, en naar 40 procent in het geval van hoge migratie.

Op dit moment vormt de bevolking uit de ‘klassieke’ migratielanden (Turkije, Marokko, Indonesië, Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen) 40 procent van de bevolking met een migratieachtergrond, dit neemt af tot een kwart in 2050. Dan vormen mensen met een EU-achtergrond de grootste groep. Het aandeel uit asiellanden bedraagt op dit moment 15 procent. Dit neemt in de meeste varianten toe tot rond 20 procent.

Bevolking met migratieachtergrond, 2020 en 2050

S₃

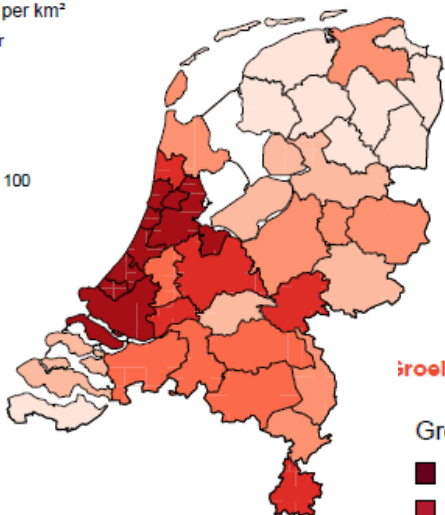
Samenleving

Groei/afname huishoudens per regio

Aantal huishoudens per km², 2020

Huishoudens per km²

- 500 of meer
- 350 tot 500
- 200 tot 350
- 150 tot 200
- 100 tot 150
- minder dan 100

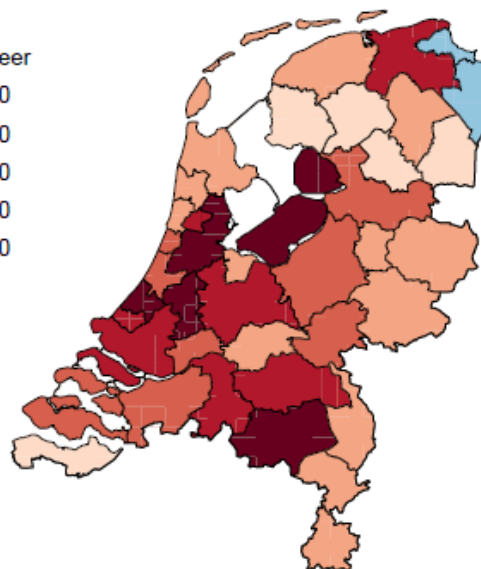

Groei van het aantal huishoudens per regio, 2020-2050

iroelvariant

Groei in %

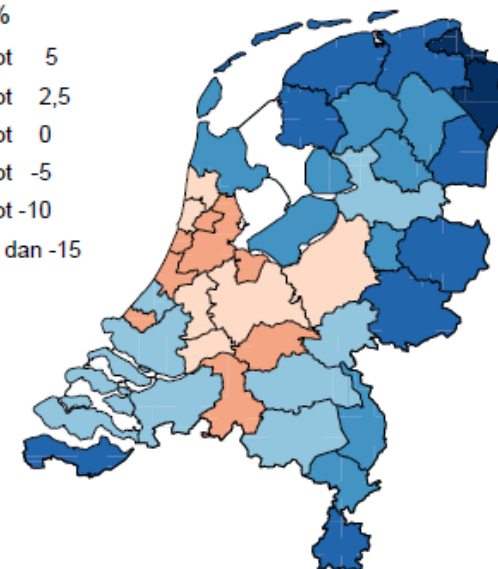
- 40 of meer
- 30 tot 40
- 20 tot 30
- 10 tot 20
- 0 tot 10
- -20 tot 0

Krimpvariant

Groei in %

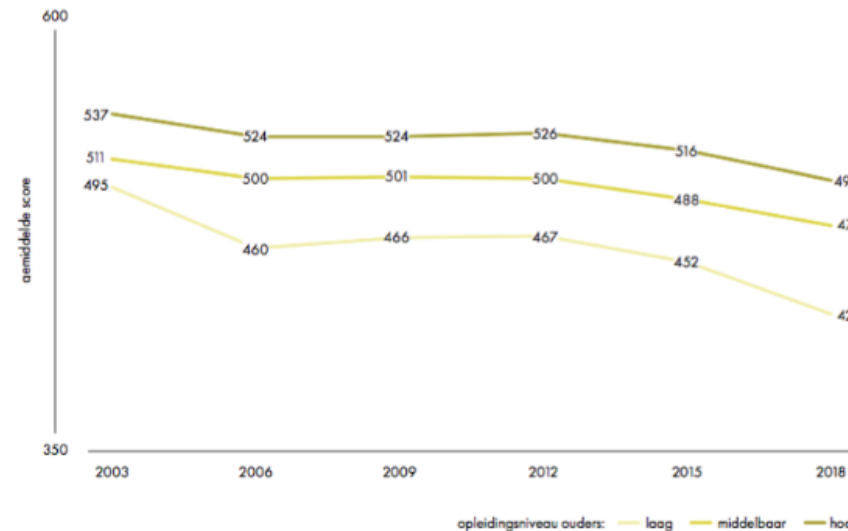
- 2,5 tot 5
- 0 tot 2,5
- -5 tot 0
- -10 tot -5
- -15 tot -10
- minder dan -15

S₄ Samenleving Laaggeletterdheid en taalachterstanden

Laaggeletterdheid (zowel tekst als cijfers) neemt toe in Nederland, net als de hoeveelheid mensen met taalachterstanden. **1 op de 6 Nederlanders, in totaal 2,5 miljoen mensen, zijn laaggeletterd.** Laaggeletterden hebben vaker een minder goed betaalde baan en zijn vaker langdurig werkloos. Tevens gaat laaggeletterdheid hand in hand met hogere ziektekosten door stress of bijvoorbeeld door bedrijfsongevallen, omdat laaggeletterden de veiligheidsinstructies niet goed kunnen lezen. Om laaggeletterdheid tegen te gaan, heeft het Rijk verschillende regelingen opgezet. Het is echter de vraag of de daarvoor beschikbare €60 miljoen voldoende is om het tij te keren.

Gemiddelde scores leesvaardigheid PISA-2003 t/m PISA-2018, naar hoogste opleidingsniveau ouder (Nederland)

Tabel 3. Top 10 beroepen waar laaggeletterdheid en laagcijferdheid procentueel vaak voorkomt⁶.

	Laaggeletterdheid	Geschat %	Laagcijferdheid	Geschat %
1.	Schoonmakers	40	Schoonmakers	44
2.	Hulpkrachten bouw en industrie	37	Hulpkrachten landbouw	40
3.	Productiemachinebedieners	37	Hulpkrachten bouw en industrie	34
4.	Hulpkrachten landbouw	34	Keukenhulpen	33
5.	Keukenhulpen	27	Productiemachinebedieners	32
6.	Conciërges en teamleiders schoonmaak	27	Conciërges en teamleiders schoonmaak	28
7.	Assemblagemedewerkers	25	Hoveniers, tuinders en kwekers	27
8.	Hoveniers, tuinders en kwekers	22	Koks	25
9.	Bouwarbeiders ruwbouw	21	Kappers en schoonheidsspecialisten	24
10.	Koks	20	Assemblagemedewerkers	24

Wat is (on)zeker qua samenleving richting 2025-2030?

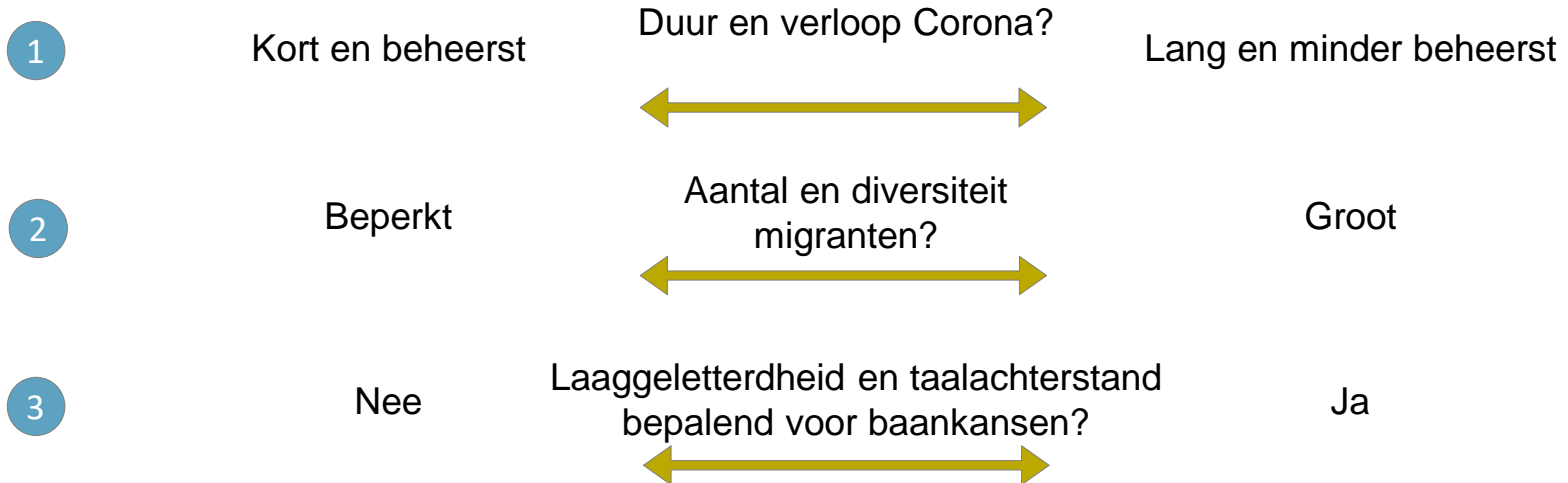
Zeker

- 1. Het aantal inwoners groeit en wordt diverser, met name door migratie**
- 2. Nederland vergrijsst; de babyboom generatie gaat met pensioen**
- 3. Urbanisatie (zeker door jongeren)**
- 4. Laaggeletterdheid blijft voor een groot deel van de Nederlanders bestaan**

Onzeker

- 1. Duur, verloop van en overheidsmaatregelen Corona**
- 2. De ontwikkeling van het migratiesaldo en herkomst van migranten**
- 3. De impact van laaggeletterdheid en taalachterstand voor afstand tot de arbeidsmarkt**

Wat zijn de mogelijke extreme uitkomsten van de onzekerheden?

E

Economie

E₁

Recessie als gevolg van Corona > stijgende werkloosheid, schulden en meer mensen in de bijstand

E₂

Krimp en groei verschillend per sector/regio

E₃

Verduurzaming, circulaire en betekenis-economie in opkomst

E₄

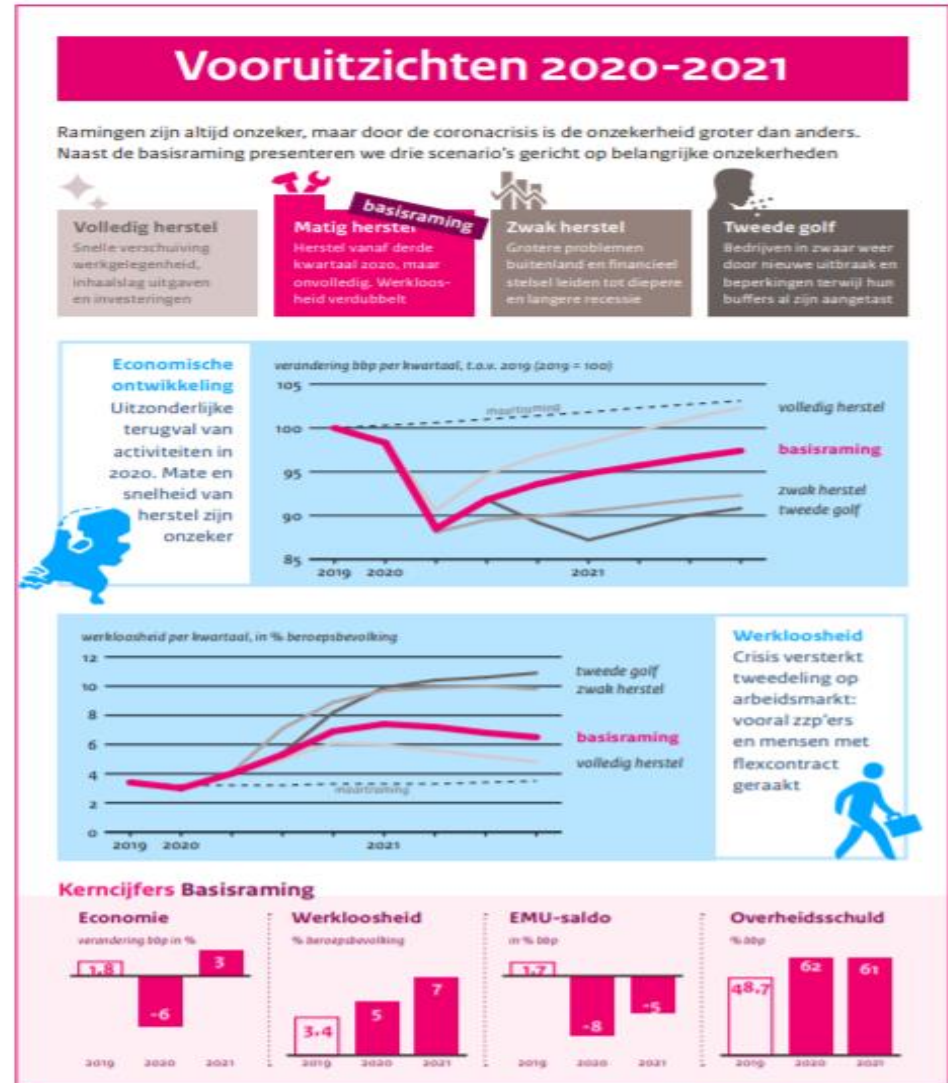
Reshoring

E₁

Economisch

Recessie als gevolg van Corona > stijgende werkloosheid, schulden en meer mensen in de bijstand

De maatregelen om het Corona virus te bedwingen hebben geleid tot een economische recessie. Bij een tweede golf van besmettingen, zal deze nog dieper zijn. De werkloosheid, het begrotingstekort en de staatsschuld lopen mee op. Hoe langer beperkende maatregelen nodig zijn, hoe hoger de tekorten.

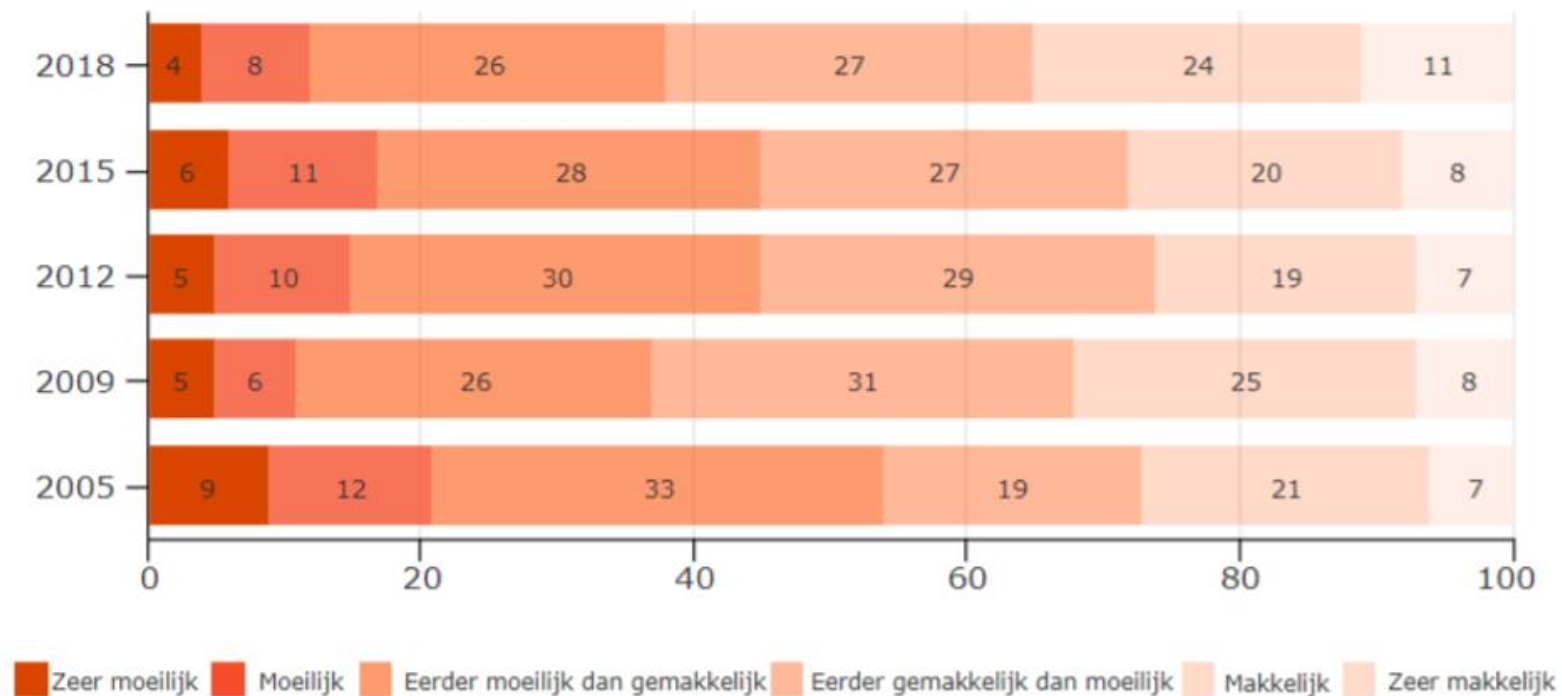
E₁

Economisch

Recessie als gevolg van Corona > stijgende werkloosheid, schulden en meer mensen in de bijstand

Net als in 2015, heeft in 2018 nog steeds een op de vijf huishoudens betalingsproblemen, omgerekend 1,35 miljoen huishoudens. Bij 8% gaat het om ernstige betalingsproblemen.

Rondkomen huishoudens vanaf 2005

E₁

Economisch

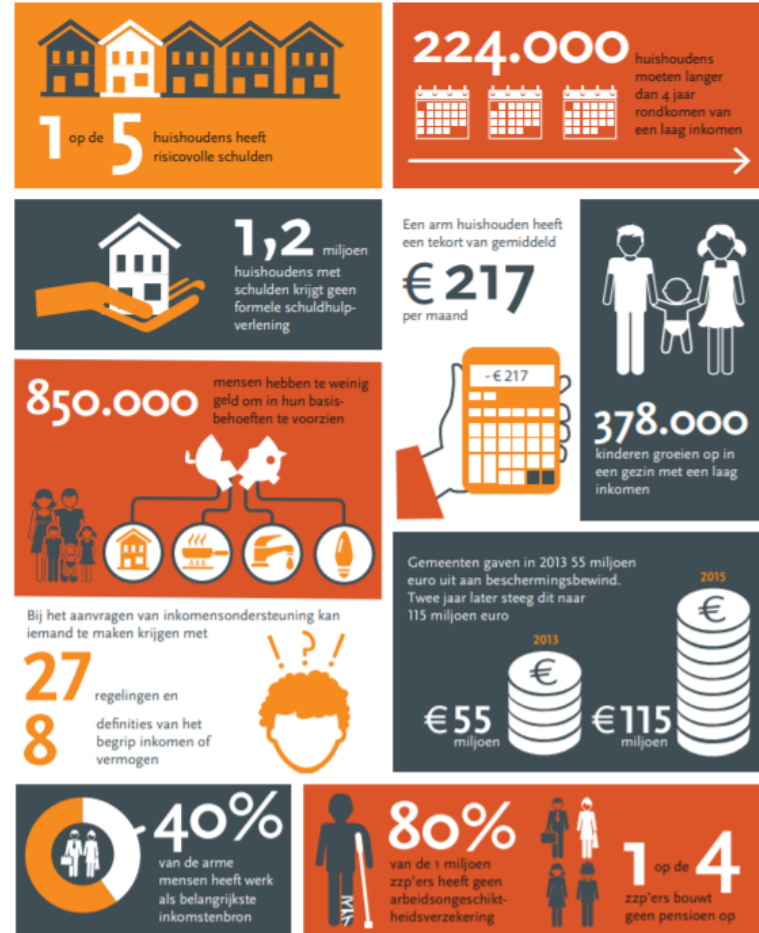
Recessie als gevolg van Corona > stijgende werkloosheid, schulden en meer mensen in de bijstand

Burgermeesters vrezen dat de recessie als gevolg van de Corona maatregelen de eerder genoemde tweedeling zal versterken, want met name laaggeschoolde arbeidskrachten hebben flexcontracten en zij verliezen, zoals nu reeds zichtbaar is, eerder hun baan. Daardoor zullen ook schulden en daarmee samenhangende sociale problemen toenemen met mogelijk grotere afstand tot de arbeidsmarkt als gevolg.

Voor de sector is relevant dat, zo bleek tijdens de vorige crisis, mensen uit de Participatiewet die succesvol werk bij een reguliere werkgever hadden gevonden ook als een van de eersten weer ontslagen worden in zware tijden en dan weer opnieuw in de cyclus van de Participatiewet terecht komen.

Armoede en schulden in Nederland

Feiten & cijfers uit 2013-2017

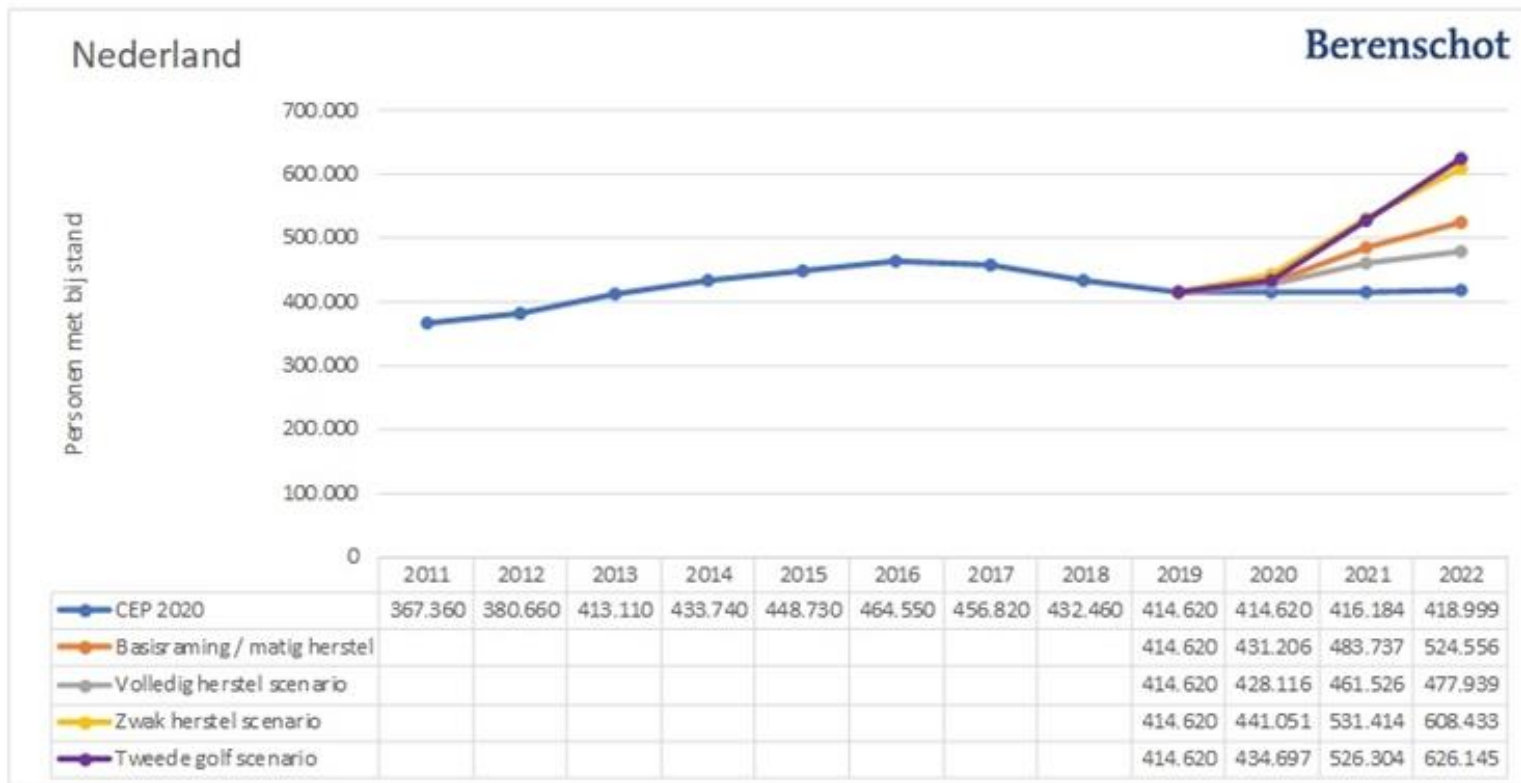

E₁

Economisch

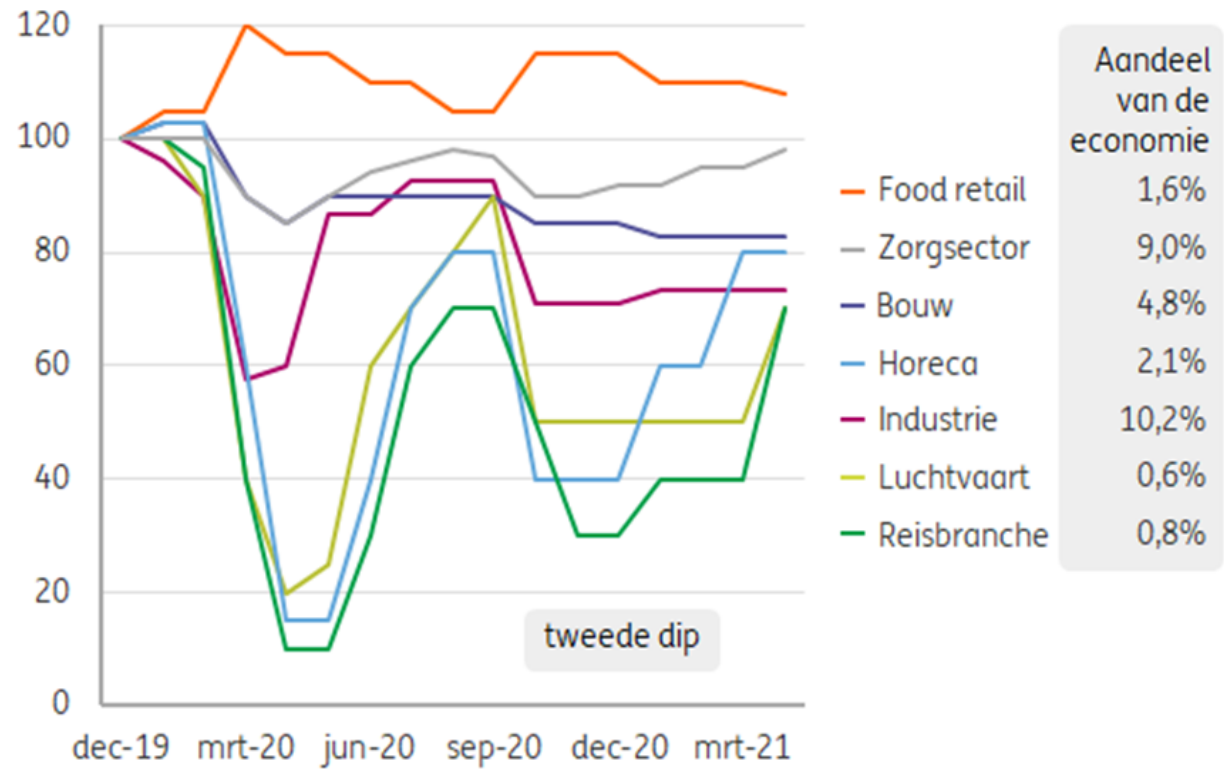
Recessie als gevolg van Corona > stijgende werkloosheid, schulden en meer mensen in de bijstand

Ondanks financiële noodvoorzieningen zoals de NOW (Tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid) en de TOZO (Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers) zal de bijstandsafhankelijkheid mede na afloop van deze tijdelijke regelingen sterk toenemen, zo blijkt uit een berekening van Berenschot op basis van de scenario's van het CPB. In het zwartste scenario stijgt het aantal mensen in de bijstand met meer dan 210.000 naar bijna 625.000 in 2022.

De coronacrisis raakt niet alle sectoren evenredig. Bij regionale lockdowns kan dit nog verder uiteen gaan lopen. De meeste sectoren krimpen, en er zijn er een paar waar de crisis juist tot groei leidt. Verschillende partijen zoals UWV en de banken maken op basis van gegevens en scenario's inschattingen van de impact van de crisis per sector.

Indicatie verwachte omzetontwikkeling voor enkele sectoren in base case scenario (index, dec 2019 = 100, seizoensgecorrigeerd)

E₂

Economisch

Krimp en groei verschillend per sector

Onderstaande figuur laat de verwachte impact op de sectorale werkgelegenheid in 2020 zien van het coronavirus.

Lichtpuntje is dat er ook groeisectoren zijn waar de vraag naar laaggeschoolde arbeid juist toeneemt, zoals bij supermarkten, in de distributie en koerierswerk

Verhuur en overige zakelijke diensten*	zeer grote krimp	
Horeca		
Cultuur, sport en recreatie		
Luchtvaart		
Sierteelt		
Detailhandel non-food	grote krimp	
Metaal en technologische Industrie		
Overige dienstverlening**		
Autohandel		
Personenvervoer over land		
Specialistische zakelijke diensten***	gemiddelde krimp	
Groothandel		
Bouwnijverheid		
Overige industrie****		
Goederenvervoer		
Logistieke diensten		
Chemische industrie		
Onderwijs		
Detailhandel food	geen/kleine krimp	
Financiële instellingen		
Informatie en communicatie		
Voedings- en genotmiddelenindustrie		
Verhuur van en handel in onroerend goed		
Energie, water en afval		
Fruit- en groenteteelt		
Gezondheids- en welzijnzorg		groei
Openbaar bestuur		
Post en koeriers		

* betreft o.a. uitzendbureaus en reisebureaus.

** betreft o.a. persoonlijke dienstverlening (w.o. kappers en nagelstudio's) en levensbeschouwelijke en politieke organisaties.

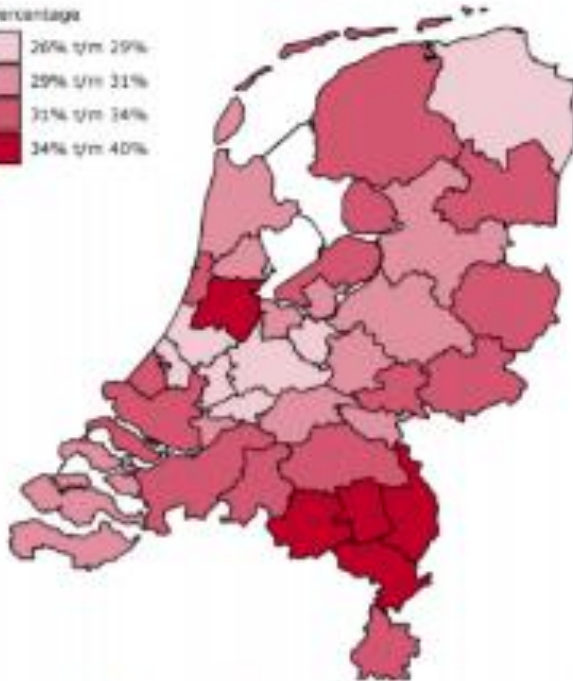
*** betreft o.a. reclamebureaus, architecten en accountantskantoren.

**** betreft o.a. vervaardiging van diverse consumentengoederen (w.o. meubels) en reparatie/installatie machines en apparaten.

Figuur 1 Verwachte impact op regionale werkgelegenheid in 2020 per arbeidsmarktregio: percentage van de werknemers in sectoren met grote of zeer grote krimp (links) en groei (rechts)

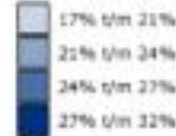
Percentage van de werknemers in sectoren met grote of zeer grote krimp

Percentage

Percentage van de werknemers in sectoren met groei

Percentage

Dit pakt ook per arbeidsmarkt regio verschillend uit

Bron: UWV Polisadministratie, gecombineerd met SUWI Bedrijvenregister voor de indeling naar sectoren. Peildatum ultimo oktober 2019. Het gaat om de woonregio van de werknemers.

E₃

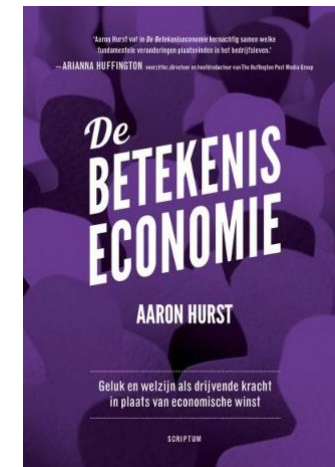
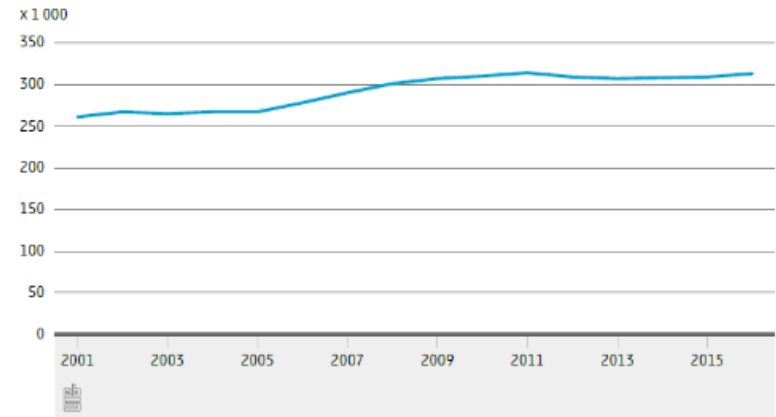
Economisch

Klimaat, circulariteit en betekenis-economie,
reshoring in opkomst

Nederland moet in 2050 liefst energieneutraal en circulair zijn. De prioriteit ligt in eerste instantie bij de energietransitie in de gebouwde omgeving en het hergebruik van biomassa, kunststoffen en **reparatie van producten uit de maakindustrie** en **herwinning van grondstoffen** daaruit. Ook zullen verpakkingen voor een groter deel moeten bestaan uit gerecycled materiaal (dat relatief moeilijk en duur is om te verwerken). Vanwege de opwarming van het klimaat (in de stad) en het verlies aan biodiversiteit creëren (lokale) overheden vaker **kleinschalige groenvoorzieningen**. Ook gaan er steeds meer stemmen op om tuinen, daken en gevels te vergroenen, met name in de stedelijke gebieden. Steden als Amsterdam en Eindhoven zetten hier actief op in. Deze transitie leidt tot werk waar de SW sector op in kan spelen.

Mede gedreven door de negatieve effecten van onze huidige economie (bv. de druk op de planeet) is de 'betekeniseconomie' in opkomst. Daarin wordt de bijdrage die iemand levert aan de maatschappij (zingeving) belangrijker als afweging voor welk type werk iemand doet, dan geldelijk gewin. De betekenis-economie kan bijdragen aan een inclusievere arbeidsmarkt.

5.1.1 Werkgelegenheid van de circulaire economie, voltijdbanen

E₄

Economisch

Reshoring

Global Electronics vergroot productiecapaciteit vanwege reshoring

'Het Twentse bedrijf krijgt meer vraag naar printplaten die 'dichtbij huis' worden geproduceerd. Directeur Meino Toering: "We spelen in op de ontwikkeling die 'reshoring' wordt genoemd: het terughalen van (een deel van) de productie naar Europa en Nederland. We zagen al mondiale ontwikkelingen als de handelsoorlog tussen de VS en China, cybersecurity en de wens om intellectueel eigendom (IP) beter te beschermen. De Covid-19-uitbraak legt de kwetsbaarheid van de wereldeconomie nog eens extra bloot. (...) Ik verwacht daarom dat we uiteindelijk in Haaksbergen meer productiemensen nodig zullen hebben."

Hiernaast een voorbeeld van reshoring. Tegelijkertijd is het zeer onzeker of en in welke **mate de trend van reshoring doorzet** en in **welke sectoren**. Reshoring is al wel merkbaar in de speelgoedsector, hotelaccessoires, elektrotechniek en de in-en ompakindustrie. Daarnaast gaat reshoring vaak gepaard met automatisering /robotisering en leidt dus niet vanzelfsprekend tot meer inzet van personeel. Desalniettemin biedt deze trend wellicht kansen voor de SW-sector.

Wat is (on)zeker qua economie richting 2025-2030?

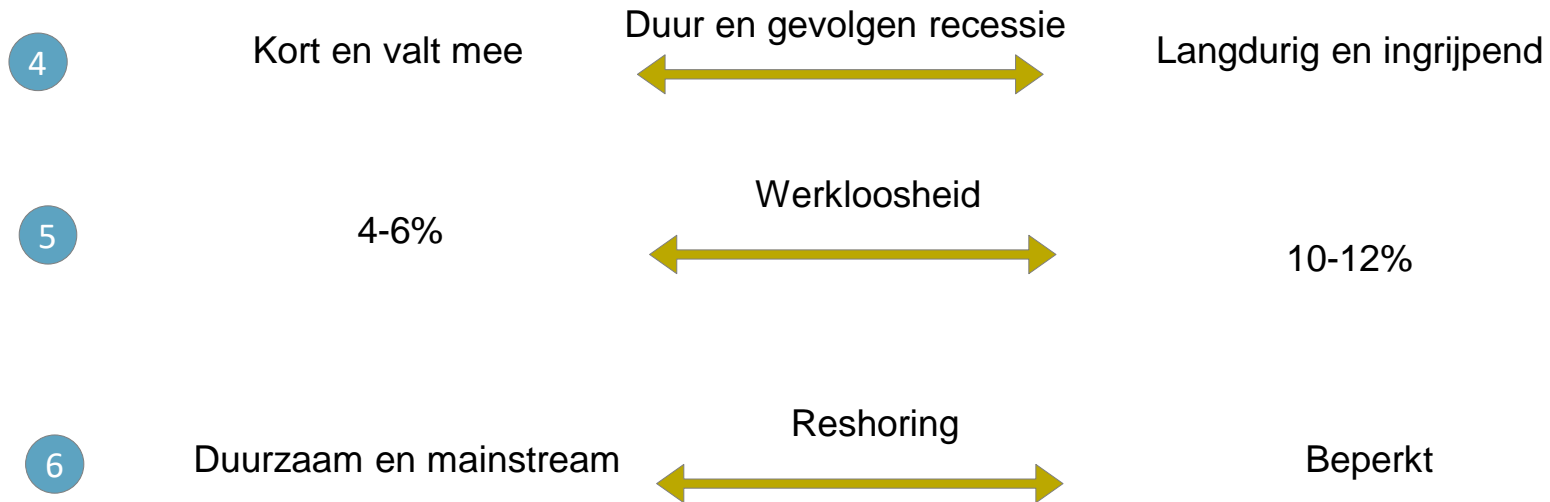
Zeker

- 1. Dat er een recessie komt**
- 2. Een toename werkloosheid onevenredig verdeeld over verschillende sectoren en regio's**
- 3. Toenemende aandacht voor en belang van duurzaam en circulair handelen;**

Onzeker

- 1. De diepte, duur en (ondervangen) gevolgen van de aankomende recessie**
- 2. Mate van toename werkloosheid**
- 3. Mate van Reshoring en gevolgen voor werkgelegenheid**

Wat zijn de mogelijke extreme uitkomsten van de onzekerheden?

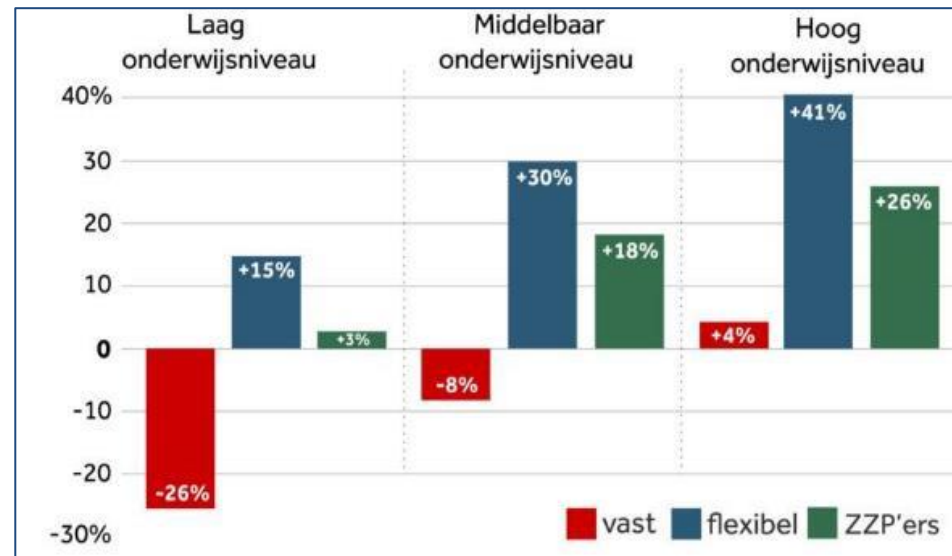
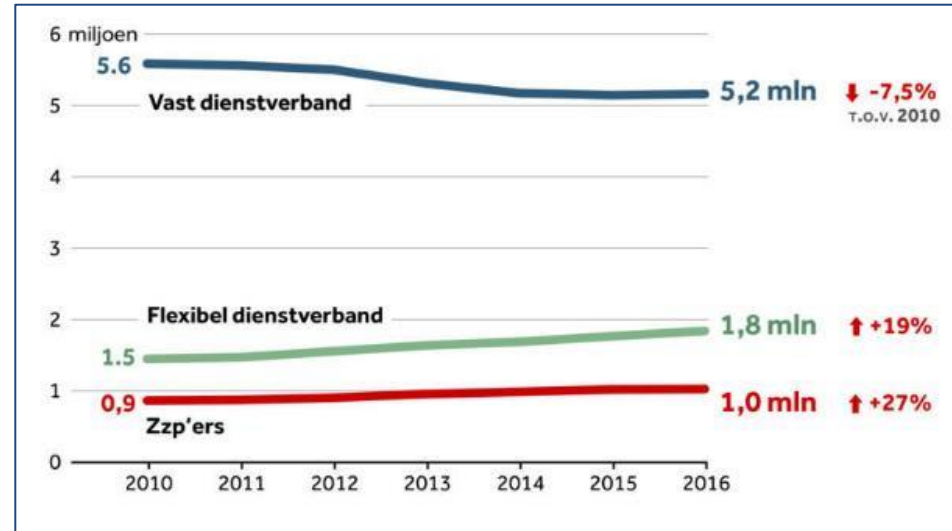

A₁

Economisch

Flexibilisering en platformisering arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt is de afgelopen jaren sterk **geflexibiliseerd**. Deze flexibele inhuur van personeel wordt gekenmerkt door kortere en tijdelijke contracten, en **veranderende arbeidsrelaties**. Met name het aantal vaste contracten voor laaggeschoold personeel wordt in hoog tempo minder. De laatste stap in de flexibilisering is **platformisering**; middels digitale technologie wordt vraag en aanbod direct aan elkaar gekoppeld, waardoor arbeid zich in deze 'gig economy' van klus naar klus beweegt en niet van baan naar baan.

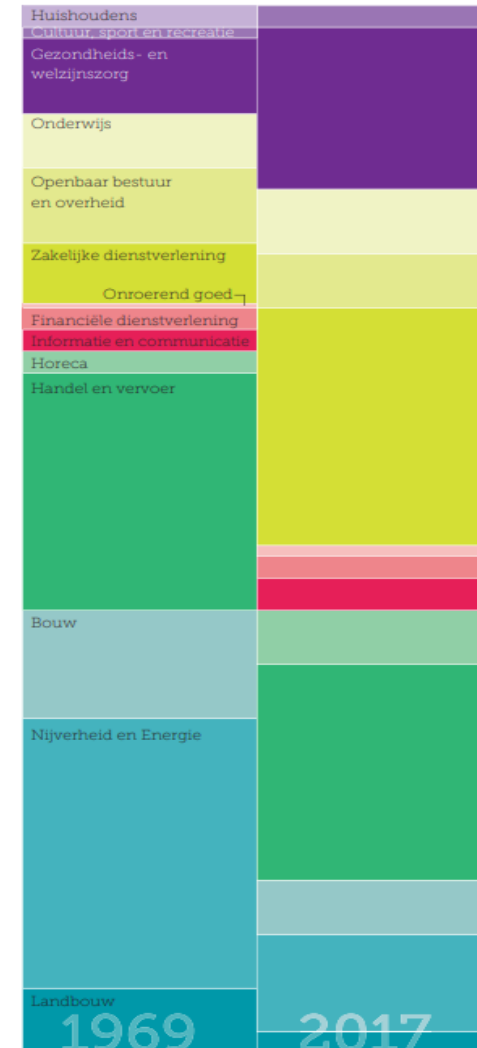
A₂

Economisch

Veranderende arbeidsmarkt: omscholen en levenslang leren

Naar schatting moeten een half miljoen mensen het komende decennium een carrièreswitch maken en is voor drie miljoen mensen een hoger niveau van digitale vaardigheden benodigd. Dit vraagt om een jaarlijkse investering van €6 a €7 miljard vanuit overheid en bedrijfsleven. Het blijft hierin een grote uitdaging om diegenen te bereiken die de meeste baat hebben bij om- en bijscholing: maar een kwart van de omscholingsbudgetten voor ontslagen werknemers wordt gebruikt. De benodigde investering in termen van geld (tijdelijk lager salaris) of tijd is voor veel mensen moeilijk te maken.

Figuur 1 | Verschuiving van de relatieve verdeling van werkgelegenheid in Nederland

Bron: Eigen analyse op basis van gegevens CBS; Arbeidsvolume naar sector 1969 en 2017

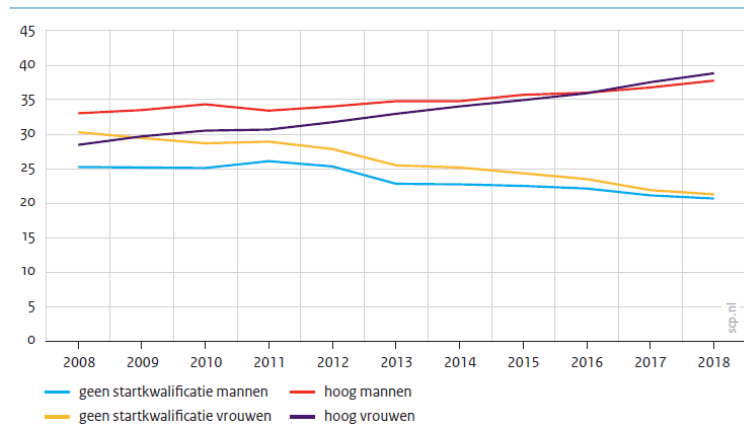
A₃

Economisch

Toename (geëiste) startkwalificaties en competenties

Figuur 4.2

Vrouwen steeds vaker hoogopgeleid dan mannen

Mannen en vrouwen zonder startkwalificatie^a en met een hoog opleidingsniveau,^b personen van 25-64 jaar, 2008-2018 (in procenten)

< **Het Parool** >

Amsterdamse werkgevers halen neus op voor mbo'ers

In Amsterdam groeit de werkgelegenheid snel en toch blijven ouderen en lageropgeleiden langs de kant staan. Werkgevers stellen hier hoge eisen. Veel mbo-diploma's worden al te min geacht.

Bart van Zoelen 16 oktober 2017, 12:20

Het opleidingsniveau gemiddeld van het beroepsonderwijs stijgt. Het overheidsbeleid is erop gericht om zoveel mogelijk mensen minstens een startkwalificatie te laten halen. Programma's zoals praktijkleren zijn bedoeld om de jongeren die dat niet hebben, via een werkplek toch certificaten te laten halen. Dit heeft dus effect. De toename aan kwalificaties gaat hand in hand met de **toename aan geëiste (start)kwalificaties en competenties vanuit werkgevers.** Daarin gaat het niet alleen om het kunnen tonen van certificaten, maar ook om persoonskenmerken die niet persé gerelateerd zijn aan de taak in enge zin. Bijvoorbeeld, kan een schoonmaker, postbezorger of chauffeur ook een praatje maken?

De grote vraag richting de toekomst is in hoeverre er **verdringing optreedt richting de onderkant en belangrijker; in welke beroepen met welk opleidingsniveau hebben mensen met een beperking de meeste kansen?** Omdat men gemiddeld meer gecertificeerd is, valt er voor werkgevers meer te kiezen. In tijden van recessie leidt dit tot (tijdelijk) verdringen, met name door middelbaar geschoolden ten opzichte van laaggeschoolden.

A₄

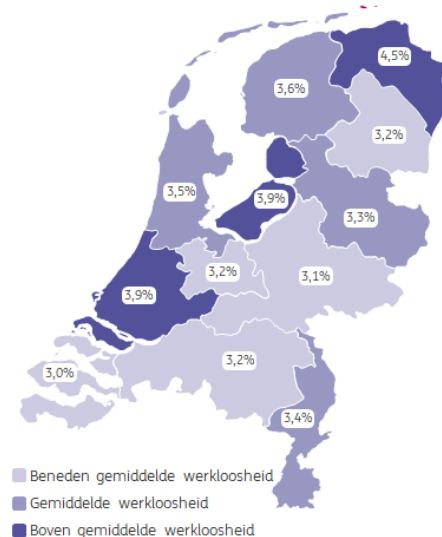
Economisch

Groeiend belang regionale arbeidsmarkt(data)

Arbeidsmarkten en beleid daar rondom wordt steeds meer regionaal ingericht. Met behulp van digitale technologie is er steeds meer **data** en informatie beschikbaar, waardoor gericht lokaal beleid mogelijk is. Zo publiceert het UWV maandelijks nieuwe arbeidsmarktcijfers. Decentralisering geeft **gemeenten ook steeds meer wettelijke ruimte** om hier invulling aan te geven. De SER roept al sinds 2015 op om de arbeidsmarkt regionaal te organiseren en beheren, zodat deze wendbaar zijn. In een tussenevaluatie van 47 pilotprojecten van de regionale arbeidsmarkten wordt gesteld dat succes afhankelijk is van individuen en dat de **(financiële) prikkels onvoldoende aansluiten bij het doel van de regio's**. Het is denkbaar dat dit in de toekomst wordt aangepast om de in gang gezette beweging te faciliteren.

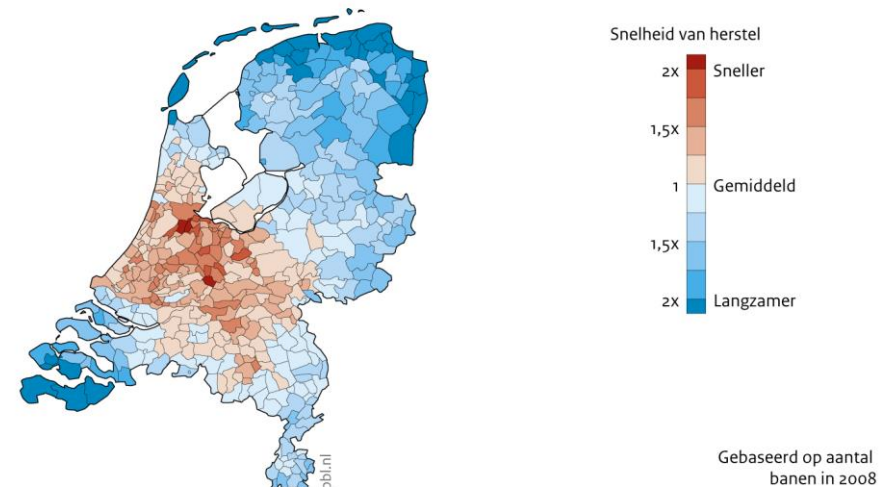
Laagste werkloosheid in Zeeland, hoogste in Groningen

Gemiddelde percentage in 2020, Nederlands gemiddelde 3,5%

Bron: raming ING Economisch Bureau

Veerkracht van regionale arbeidsmarkten bij een economische schok, alle sectoren

Bron: CBS SSB, 2012; Significance, 2009; LISA, 2012; bewerking PBL

Rapport uit 2013

Wat is (on)zeker qua arbeidsmarkt richting 2025-2030?

Zeker

- 1. Veranderende banen en taken arbeidsmarkt.**
- 2. Intersectorale mobiliteit wordt belangrijker**
- 3. Stijging van (eisen aan) opleidingsniveau en competenties**

Onzeker

- 1. Verhoudingen en inrichting arbeidsmarkt**
- 2. Inclusiviteit arbeidsmarkt**
- 3. Rol arbeidsmarktregio's**

Wat zijn de mogelijke extreme uitkomsten van de onzekerheden?

7

Nog flexibeler

Arbeidsmarktverhoudingen

Minder flexibel

8

Verbeterd

Inclusiviteit arbeidsmarkt

Verslechterd

9

Groter

Rol arbeidsmarktregio

Kleiner

M

Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

M₁

Meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en langduriger in de bijstand

M₂

Toename diversiteit (aan belemmeringen) doelgroep

M₃

Groeiende mismatch tussen sociale systeem en doelgroep

M₄

Verschuiving verantwoordelijkheden en risico's van collectief naar individu

M₁

Mensen met een
afstand tot de
arbeidsmarkt

Meer mensen met een afstand tot de
arbeidsmarkt en langduriger in de bijstand

Het aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt neemt toe. Het CBS schat dat 1,7 miljoen mensen in de werkzame leeftijd zich belemmerd voelen in het uitvoeren of krijgen van werk.

De WSW populatie (in 2020 ca. 85.000 mensen) neemt af met 5-6% per jaar en de groep mensen die via de Participatiewet instroomt neemt toe (ca. 19% in 3 jaar). In absolute getallen betreft dit ca. 26.000 mensen.

Tabel 4: Aantal mensen werkzaam onder de banenafpraak, of op een beschutte werkplek onder de Wsw of de Participatiewet in 2015, 2017 en 2018.

	Eind 2015	Eind 2017	Eind 2018
Banenafpraak	80.105	98.824	112.763
Beschut werk			
Wsw	55.709	49.078	46.737
Participatiewet	0	1.184	2.542
Totaal	135.814	149.086	162.042

Bron: UWV, Panteia

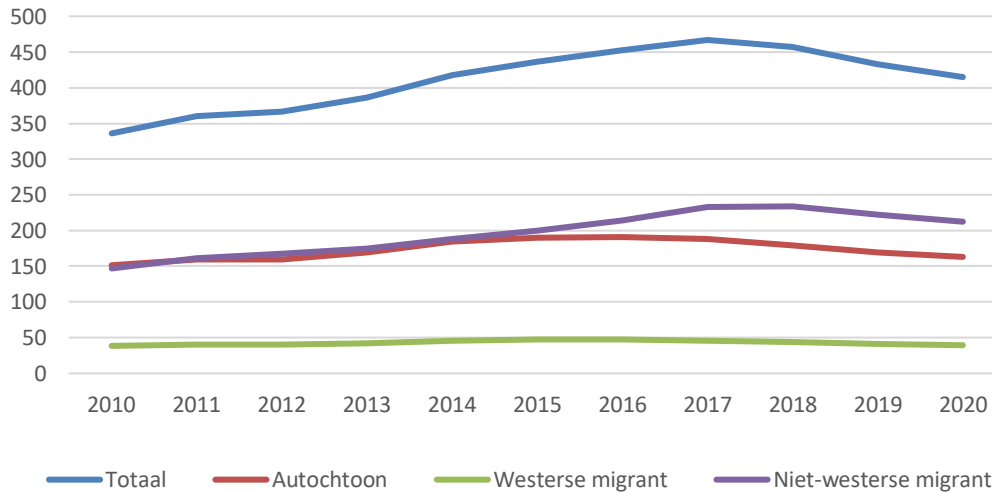
M₁

Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

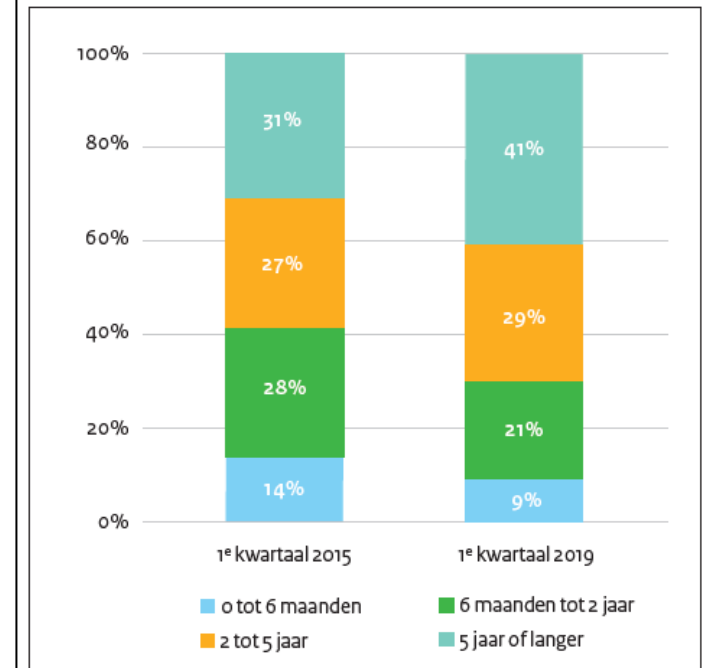
Meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en langduriger in de bijstand

Ondanks de economische groei van het laatste decennium is het aantal bijstandsuitkeringen gestegen, met name bij niet-westerse migranten. Inmiddels heeft 51% van het aantal bijstandsgerechtigden een niet-westerse migratie achtergrond (van 44% in 2010) en 9% een Westerse migratieachtergrond (van 11% in 2010).

Aantal mensen met een bijstandsuitkering (x1.000)

Figuur 4: Bijstandsuitkeringen naar duur: eerste kwartaal 2015 - eerste kwartaal 2019.

Ook is het percentage mensen dat 5 jaar of langer in de bijstand zit sinds 2015 sterk gegroeid, van 31% naar 41%. Voor een groot deel betreft dit mensen van 45 jaar en ouder.

M₂

Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

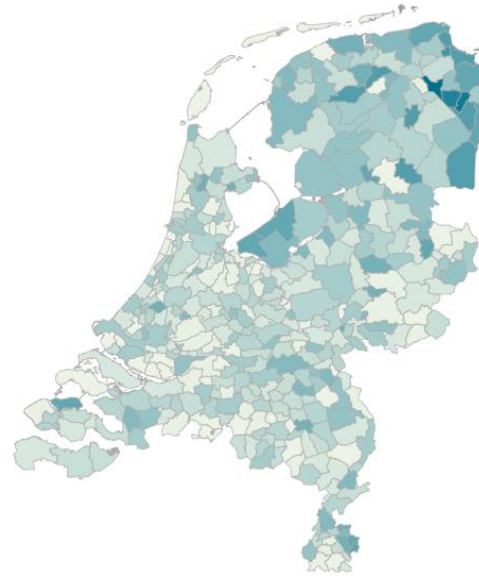
Toename diversiteit (aan belemmeringen) doelgroep

De diversiteit van de doelgroep neemt toe.

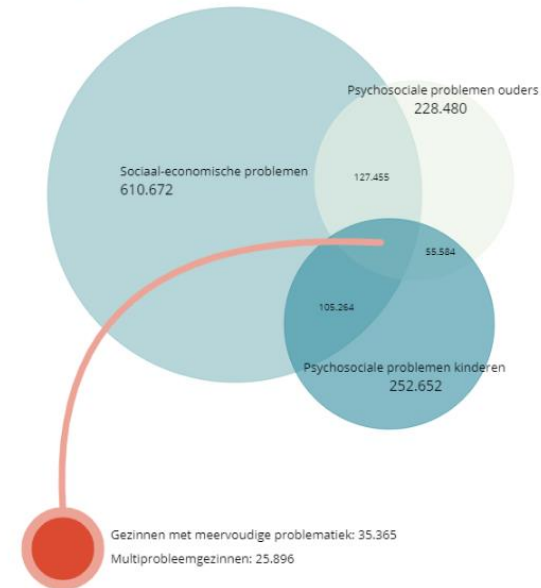
De directe aanleiding hiervoor is de invoering van de Participatiewet en het afschaffen van de WSV en beperken van de Wajong in 2015.

Een grotere variëteit in de doelgroep, betekent ook een grotere variëteit aan redenen voor afstand tot de arbeidsmarkt. De versoepeling van sociale regelingen leiden ertoe dat meer mensen op zichzelf zijn aangewezen. Het deel dat niet meekan, zit zonder hulp vaak in een vicieuze cirkel. De hoeveelheid mensen met psychische en multiproblematiek groeit.

Kwetsbare mensen worden in een economische recessie vaak als eerste en het hardst getroffen. Tussen april en juni daalde het aantal werknemers met een flexibel contract met ruim honderdduizend. In totaal waren er eind juni nog 1,7 miljoen flexwerkers. Dat zijn er 272.000 minder dan een jaar eerder. Bijna een vijfde van alle flexwerkers die hun werk kwijtraakten, werkte als kelner of barmedewerker. Ook tienduizenden winkelmedewerkers, chauffeurs en schoonmakers kwamen in de afgelopen maanden thuis te zitten.

Multiprobleemgezinnen in: Nederland

© Nederlands Jeugdinstituut 2017

	Schatting aantallen multiprobleem-huishoudens
Benadering via gebruik aantal regelingen per huishouden (CPB, CBS):	
• 5 of meer regelingen	450.000
• 6 of meer regelingen	250.000
• Specifieke combinatie van regelingen	60.000
Benadering Nederlands Jeugdinstituut	26.000
Factsheet Multiprobleemgezinnen bij jeugdhulp en jeugdbescherming	tussen 75.000 en 116.000
Raad voor Volksgezondheid en Zorg	70.000
SCP	ca. 100.000
Problematische schulden	200.000
Daklozen	30.000

M₃Mensen met een
afstand tot de
arbeidsmarktGroeiende mismatch tussen sociale
systeem en doelgroep

Een gevolg van het terugtrekken van de overheid en het beroep op de zelfredzaamheid van burgers is dat er **een scheefgroei is ontstaan tussen het sociale zekerheidssysteem en het doe- en denkvermogen van de gebruikers**. De complexiteit van het huidige systeem is te groot voor een deel van de burgers. Er zijn niet alleen veel verschillende regelingen en uitzonderingen, maar ook de manier waarop gecommuniceerd wordt, is vaak in ingewikkelde, juridische taal. Tevens is de communicatie veelal geschreven vanuit de optiek van de overheid en niet vanuit de burger, zie het voorbeeld hiernaast.

3. Inkomen

U moet hier de inkomsten van de peilmaand invullen. De peilmaand is de maand voorafgaand aan de datum waarop u uw aanvraag indient.
In uitzonderlijke situaties kan de gemeente een andere peilmaand hanteren.

Heeft u een (kruis aan wat van toepassing is):

Bijstandsuitkering (PW)
Als u een bijstandsuitkering (PW) ontvangt, kunt u doorgaan naar vraag 5.

salaris € _____ netto excl.VT per maand 4 weken week

WW € _____ netto excl.VT per maand 4 weken week

Ziektewet € _____ netto incl. VT per maand 4 weken week

ANW € _____ netto excl. vakantiegeld per maand

Wajong € _____ netto excl. vakantiegeld per maand

WAO € _____ netto excl. vakantiegeld per maand

©Aanvraag vergoeding Meester-regeling, 2018 01-09-2018

pagina 1 van 5

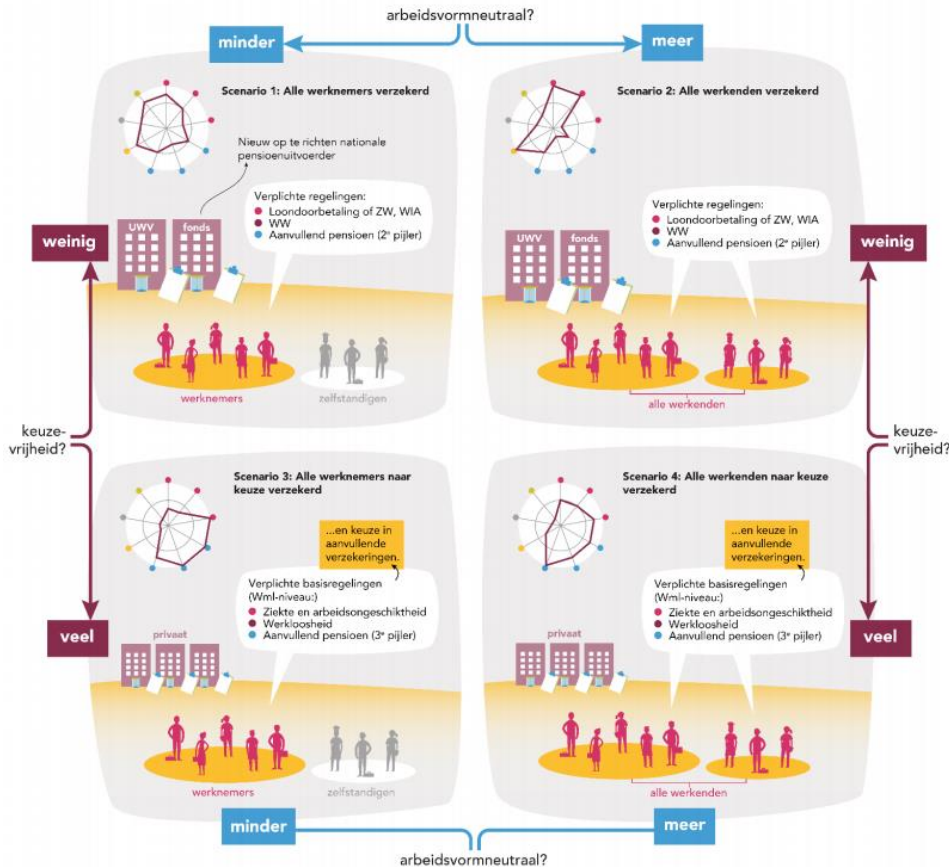
Juist de groep met een laag inkomen heeft te maken met allerlei inkomensbronnen vanuit verschillende toeslagen met elk eigen voorwaarden. Dit vraagt iets van het zelfredzame vermogen van mensen. Bovendien is bewezen dat stress ons zelfredzame vermogen en onze intelligentie significant vermindert. De SER noemt deze kloof een **agency paradox: de overheid tracht de zelfredzaamheid van deze groep te vergroten, terwijl zij tegelijkertijd de complexiteit van regelgeving laat toenemen** en daarmee hun zelfredzaamheid belemmert. Het is de vraag of deze kloof over tien jaar groter of kleiner is?

M₄

Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt

Verschuiving verantwoordelijkheden en risico's van collectief naar individu

Vier scenario's voor sociale zekerheid

De afgelopen decennia zijn **veel collectieve risico's verschoven van de overheid naar werkgever en het individu**. Bijvoorbeeld langere loondoorbetaling bij ziekte van werknemers door werkgevers. **Velen kunnen deze risico's niet dragen of zijn niet in staat ze te overzien**. Met name dit laatste is voor de lager opgeleiden een groeiend issue. Bovendien zijn zzp'ers een grote risicogroep, omdat zij buiten de collectieve arrangementen vallen en vaak geen eigen verzekeringen afsluiten om deze risico's af te dekken.

De politiek speelt hier een bepalende rol: komen er weer (nieuwe) collectieve arrangementen voor het delen van risico's waar iedereen binnen valt? De Commissie Regulering van Werk denkt hier momenteel over na. Of komen er nieuwe verplichtingen voor Zzp'ers zoals bijvoorbeeld een AOV? Specifiek voor werkenden schets het SEO Economisch onderzoek vier mogelijke scenario's voor sociale zekerheid, zie hiernaast.

Wat is (on)zeker qua mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt richting 2025-2030?

Zeker

- 1. Toename leeftijd en afname aantal Wsw'ers**
- 2. Groeiend aantal mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt**
- 3. Diversiteit doelgroepen en belemmeringen neemt toe**
- 4. Verschuiving van risico's van collectief naar individu (individualisering)**

Onzeker

- 1. Mismatch leef- en systeemwereld**
- 2. Mate van toename mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt**

Wat zijn de mogelijke extreme uitkomsten van de onzekerheden?

10

Vermindert

Mismatch sociale systeem
en burger?

Groeit

11

Beperkt

Toename aantal mensen
met afstand tot de
arbeidsmarkt

Groot

T

Technologie

T₁

Technologie als driver van automatisering

T₂

Technologie als driver van een inclusieve arbeidsmarkt

T₃

Verschillende impact technologie per bedrijfstak

T₄

Digitalisering en virtualisering van het onderwijs

T₁

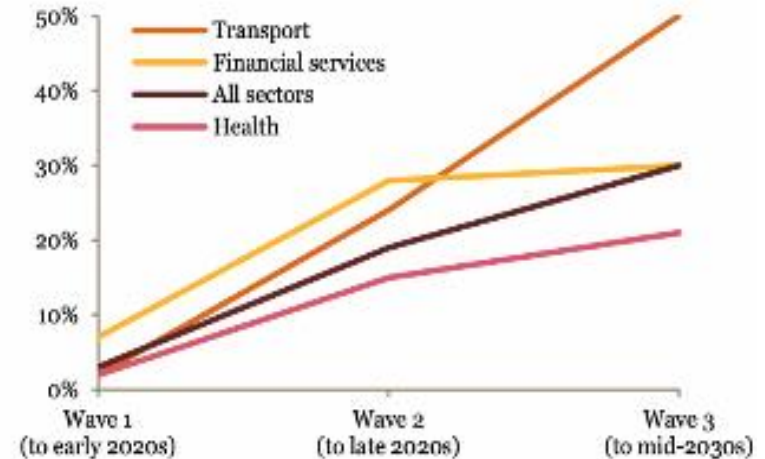
Technologie

Technologie als driver van automatisering

De rol van technologie in werk groeit. Het is vrijwel zeker dat deze **technologisering zich naar de toekomst toe voortzet**. Minder complexe arbeid concurreert steeds vaker met technologie, ook omdat technologie steeds goedkoper wordt: waar een stofzuigrobot eerder onbetaalbaar was, is deze nu bereikbaar voor de massa. Daarbij neemt het aanbod van arbeid af, waardoor men eerder kiest voor machines in plaats van mensen. De verwachting is dat al het te **standaardiseren werk wordt geautomatiseerd**. Ook minder gestructureerde jobs zullen in de toekomst worden geraakt. Denk hierbij aan de zelfrijdende auto (verwacht in 2030) en het effect daarvan op de 350 – 500k beroepschauffeurs in Nederland alleen. Onderzoekers van de Oxford University schatten dat tussen 2013 en 2033 47% van de banen in de Verenigde Staten een grote kans (> 70%) lopen om gerobotiseerd te worden. Toegepast op Nederland betekent dat 2 tot 3 miljoen banen.

De ‘veilige havens’ waren altijd laaggeschoold werk dat te dynamisch was voor computers, zoals fruitplukken, het in elkaar zetten van ingewikkelde elektronica en werk als conciërge en schoonmaker, of juist hooggeschoold werk als psycholoog, arts of docent. **Het is de vraag in hoeverre deze vroegere veilige havens uiteindelijk veilig blijven voor technologische vooruitgang.**

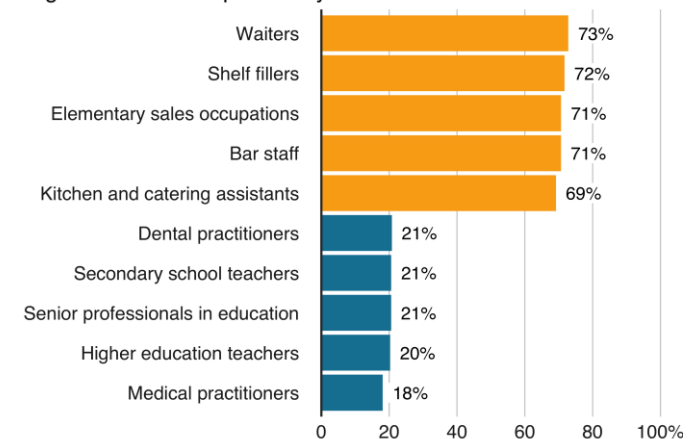
% of existing jobs at potential risk of automation

Source: PwC estimates based on OECD PIAAC data (median values for 29 countries)

Jobs at risk from automation

Highest and lowest probability

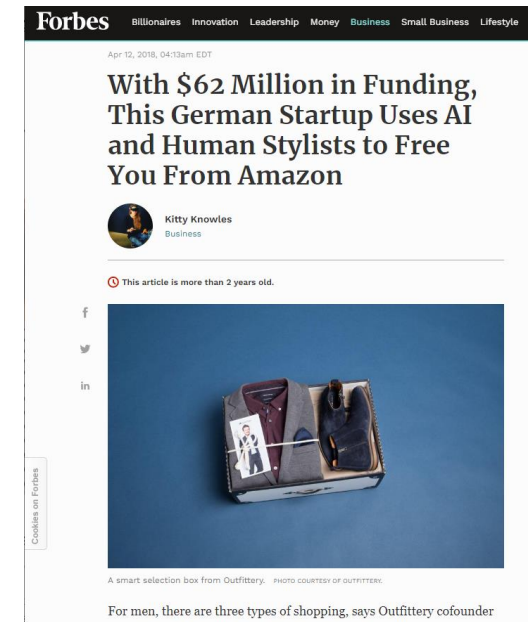
Source: Office for National Statistics

T₁ Technologie

Technologie als driver van de inclusieve arbeidsmarkt

Tegelijkertijd wordt duidelijk dat veel meer dan gehele banen, taken zullen worden geautomatiseerd. Een baan is immers een verzameling taken en zelden kunnen alle taken worden overgenomen door technologie. In dit hernieuwd *taylorisme* krijgen mensen de taken waar zij de meeste toegevoegde waarde leveren, zoals in klantcontact. Duidelijk is wel dat ook in dat **overgebleven werk de rol van (digitale) technologie groeit**. Zo worden rondes door postbodes of orderpikkers in de logistiek door software bepaald. **Ook typisch menselijke jobs worden beïnvloed door technologie**. Zo ondervangen chatbots het eerste belcontact, om pas wanneer het moeilijk wordt dit over te dragen aan een menselijke medewerker. Ook digitale winkelmedewerkers worden ondersteund door A.I., denk aan concepten als Outfittery of de Zalando Box.

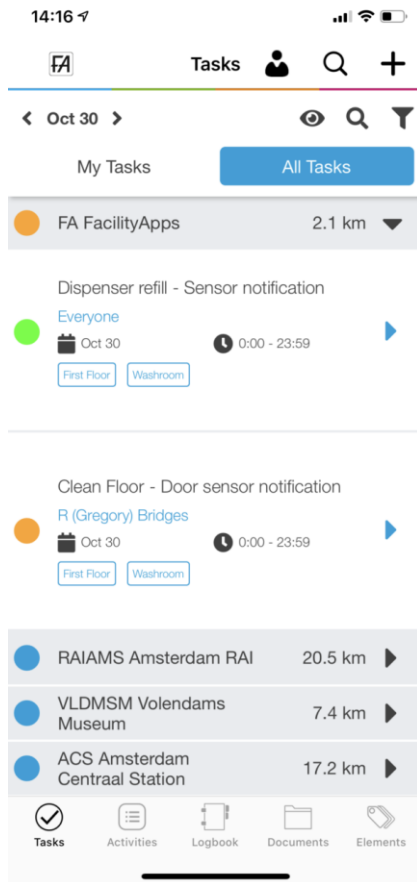
Eenzijds betekent dit automatisering van taken en anderzijds worden complexe taken makkelijker gemaakt. **Dit maakt in de toekomst banen bereikbaarder voor degenen zonder de nodige specifieke vaardigheden om dergelijke jobs momenteel te bedienen**. De kanttekening is wel dat meer mensen uitwisselbaar worden (voorheen gewaardeerde vaardigheden zijn in de toekomst minder waard) en dat hun positie ten opzichte van werkgevers verzwakt. Het is onzeker hoe dit uitpakt.

The image shows a screenshot of a Forbes article. The article title is "With \$62 Million in Funding, This German Startup Uses AI and Human Stylists to Free You From Amazon". The author is Kitty Knowles, Business. The article is dated April 12, 2018, 04:13am EDT. Below the title is a photo of a smart selection box from Outfittery, which is a small, open box containing folded clothes. The article text below the photo reads: "A smart selection box from Outfittery. PHOTO COURTESY OF OUTFITTERY. For men, there are three types of shopping, says Outfittery cofounder".

T₃

Technologie

Verschillende impact technologie per
bedrijfstak en taak

Welke impact technologie uiteindelijk maakt, verschilt sterk per bedrijfstak en taak. In de verpakkingindustrie bijvoorbeeld, helpen A.I. gedreven cobots om gepersonaliseerde producten in kleine batches te maken, waarvoor afstelling van gehele productielijnen en machines te kostbaar is. Exoskeletten worden ontwikkeld, zodat mensen ondersteund worden in fysiek werk. Er zijn zelfs varianten die hersengestuurd zijn, waardoor verlamde mensen weer kunnen lopen. Ook worden apps, slimme projectoren en mobile devices ingezet voor de administratie en communicatie en om arbeid te 'dirigeren'.

Zo laten sensoren via apps precies aan schoonmakers weten waar schoongemaakt moet worden. Tegelijkertijd reinigen machines vaker grote en makkelijk bereikbare oppervlakten. **Of dit er uiteindelijk toe leidt dat er meer wordt schoongemaakt, of dat simpelweg minder door mensen wordt gedaan, is onzeker.**

De 'menselijke' bedrijfstakken waarin klantcontact centraal staat, hebben veel behoefte aan mensen. Technologie is daarin ondersteunend; het helpt om juist meer menselijk te zijn (denk aan ict-systemen waar al het klantcontact in is bijgehouden, zodat men niet meermaals een probleem hoeft uit te leggen aan meerdere medewerkers).

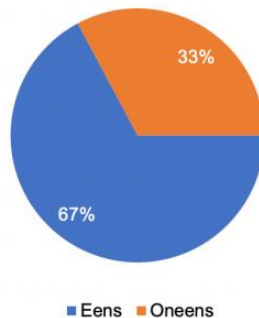

T₄ Technologie

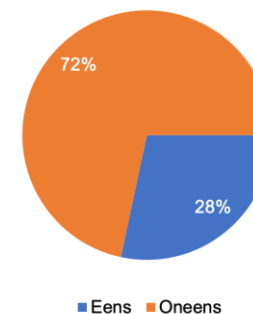
Digitalisering en virtualisering van het onderwijs

Corona heeft een flinke boost gegeven aan online onderwijs; dit wordt inmiddels door alle onderwijsinstellingen aangeboden. Veel onderwijsinstellingen verwachten ook na de Corona crisis veel cursussen online (al dan niet *'blended'*) aan te blijven bieden. Daarmee wordt het **onderwijsaanbod sterk vergroot**. Vanwege de schaalbaarheid van online onderwijs zijn de marginale kosten lager. Op termijn **drukt dat de tarieven**. Bovendien is er meer vertrouwen in online onderwijs. **In potentie kan online onderwijs hard groeien en bijdragen aan 'het leven lang leren'**. **Er zijn echter ook nadelen van online onderwijs**. Het is niet voor iedereen geschikt en het kan de kwaliteit van fysiek onderwijs niet altijd evenaren. Ook raken sommige leerlingen eerder uit beeld dan wanneer zij fysiek naar school komen.

In deze COVID-19 tijd volg ik een opleiding het liefst online

Mijn voorkeur voor de nabije toekomst ligt bij geheel online onderwijs

Wat is (on)zeker qua technologie richting 2025-2030?

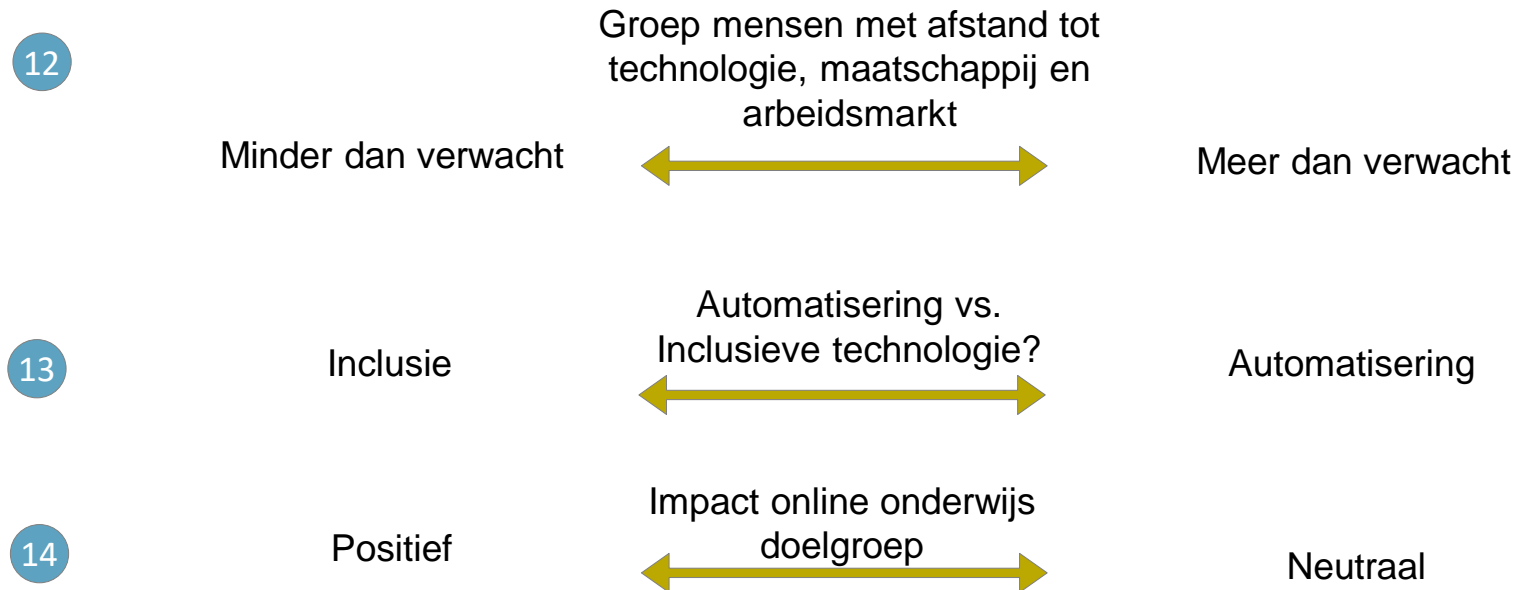
Zeker

- 1. Technologisering en digitalisering zetten door**
- 2. Er zullen banen/taken verdwijnen en nieuwe voor in de plaats komen**
- 3. Een groeiende groep mensen kan niet meer mee met technologie en complexiteit**

Onzeker

- 1. De omvang van de groep mensen die niet mee kan in een gedigitaliseerde samenleving**
- 2. De mate waarin laaggeschoolde arbeid wordt vervangen (automatisering) of ondersteund door technologie (inclusie)**
- 3. In hoeverre mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt profiteren van de mogelijkheden van online onderwijs**

Wat zijn de mogelijke extreme uitkomsten van de onzekerheden?

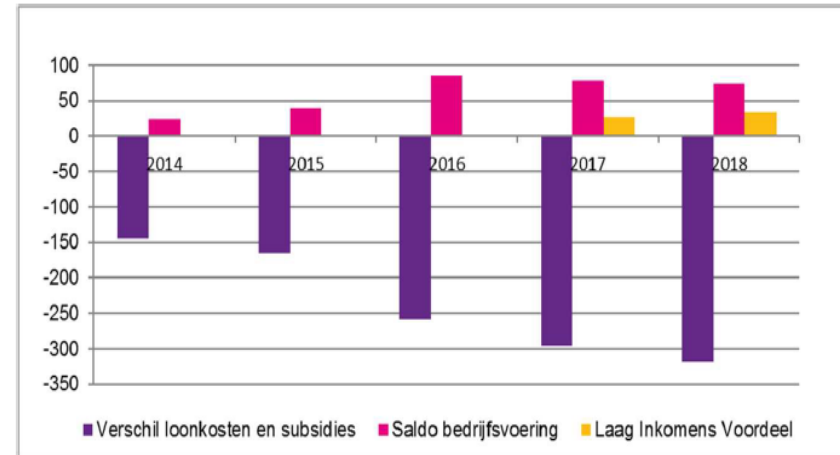

Ontwikkeling financiële resultaat sociale werkbedrijven

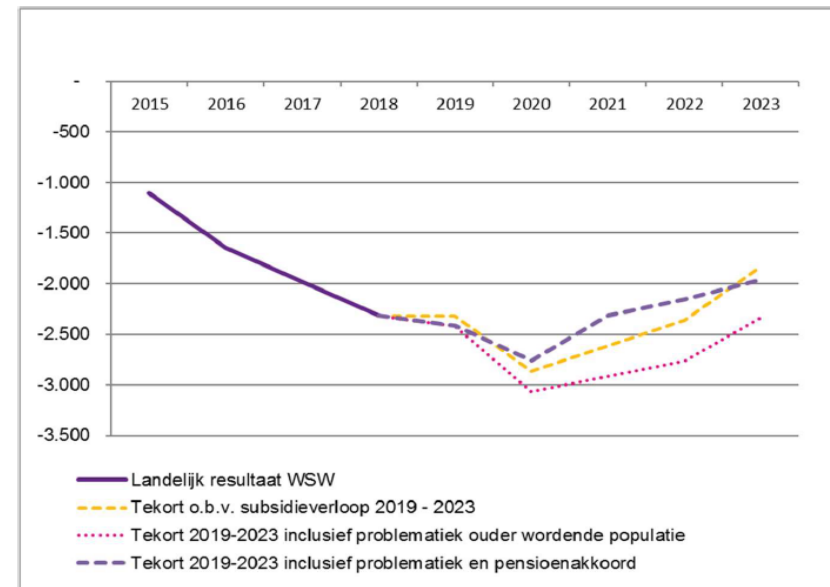
De afgelopen jaren waren de kosten, opbrengsten en het **financiële resultaat van sociale werkbedrijven sterk in beweging**, onder meer als gevolg van bezuinigingen van het Rijk. In de jaren 2015 – 2020 zijn de bezuinigingen van de Participatiewet forse druk uit gaan oefenen op het bedrijfsresultaat. Nieuw in de resultaten in 2017 was dat het laag-inkomens-voordeel in werking is getreden. In totaal gaat het in 2018 om circa 33 miljoen. Dankzij dit voordeel kon in het jaar 2017 en 2018 een substantieel deel van de subsidiedaling worden opgevangen. In 2014 was sprake van **een landelijk tekort in de uitvoering van de WSW van 81 mln.** Zonder aanvullende maatregelen zou het tekort in de Wsw landelijk uitgekomen zijn op -231 mln.

Verbeteringen in de bedrijfsvoering zullen deze ontwikkeling niet en ook niet gedeeltelijk meer kunnen compenseren. De inspanningen in de afgelopen jaren hebben tot een substantiële verbetering geleid, maar aan deze stijging is zeer waarschijnlijk in 2018 een einde gekomen. Met de ouder wordende populatie van WSW-medewerkers moet bij de uitvoering van de WSW in de **komende jaren rekening gehouden gaan worden met afnemende productiviteit en oplopende kosten.**

ONTWIKKELING FINANCIËEL RESULTAAT SOCIALE WERKBEDRIJVEN

FIGUUR 11: VERWACHTE ONTWIKKELING EXPLOITATIE PER WSW IN DE PERIODE 2019-2023

SW2

De sector

Tegemoetkoming Rijk SW bedrijven voor Corona crisis

De Corona crisis raakt ook de SW bedrijven. Het Rijk heeft voor SW bedrijven **€90 miljoen beschikbaar gesteld** om de effecten daarvan op te vangen. Omwille van de eenvoud bepaalt het aantal SE Wsw per gemeente de verdeling van de middelen. Er wordt dus geen rekening gehouden met de werkelijke opgelopen tekorten bij de bedrijven.

Uitkeringen binnen de IUSD **hoeven niet verplicht aan het beoogde doel te worden uitgegeven**. De praktijk leert echter dat middelen gealloceerd aan de SW door gemeenten vaak wel voor dit doel worden gebruikt. Er is echter geen garantie te bieden dat dat gebeurt. Bovendien zullen de effecten van de Corona crisis langer merkbaar zijn dan de periode waar de tegemoetkoming voor dient. **In hoeverre zullen er nieuwe, dekkende regelingen komen ingeval van een tweede golf van besmettingen?**

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

www.rijksoverheid.nl
www.facebook.com/minbzk
www.twitter.com/minbzk
www.linkedin.com/company/
ministerie-van-bzk
Kenmerk
2020-9009233674
Uw kenmerk

Datum 28 mei 2020
Betreft Compensatiepakket coronacrisis medeoverheden

De coronacrisis heeft een grote impact op Nederland. Vanaf half maart is het leven van burgers beperkt en is het adagium blijf zoveel mogelijk thuis. Nu inmiddels de maatregelen weer enigszins versoepeld worden, komt er ook meer zicht op de sociaal-economische gevolgen van de maatregelen. We gaan als overheden samen door met de corona-aanpak in Nederland, ook in de fase waarin we nu terecht komen. Samen bestrijden we – zo goed als het kan – de economische en sociale gevolgen van het coronavirus Covid-19.

Vanaf het begin van de corona-uitbraak zijn Rijk en medeoverheden als één overheid opgetreden om het coronavirus en de economische en sociale gevolgen van de coronacrisis te bestrijden. De medeoverheden doen, in eendrachtige samenwerking met elkaar en met het kabinet, alles wat ze kunnen en willen dat ook blijven doen. Dat is ook wat burgers en bedrijven verwachten en vragen, ook van hun lokale en regionale overheden. Zeker nu iedereen zich realiseert dat de effecten van deze coronacrisis nog gedurende langere tijd merkbaar zullen zijn. Medeoverheden hebben hun verantwoordelijkheid genomen in de uitvoering van noodzakelijke maatregelen gericht op het opvangen van de effecten van de uitbraak. Gemeenten hebben in allerlei het loket gevormd voor zelfstandigen die

Cedris

Aan: algemeen directeuren, controllers
cc: directiesecretarissen

Geachte heer/mevrouw,

Zojuist publiceerde het ministerie van Binnenlandse Zaken [de brief](#) waarin het aankondigde dat er 90 miljoen euro beschikbaar is voor de compensatie van misgelopen omzet van sociale werkbedrijven voor de maanden maart, april en mei. Naar aanleiding van deze brief plaatsen wij een reactie op onze website. Via dit bericht wil ik u een nadere toelichting geven op het proces, de uitwerking, de samenloop met de NOW en het vervolg voor de periode vanaf 1 juni.

Proces

Vanaf begin maart is Cedris in gesprek geweest met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en de VNG over een compensatieregeling. De inzet van Cedris werd daarbij al snel ondersteund door het ministerie en de VNG. Doelstelling van een regeling moest zijn om te voorkomen dat bedrijven; of aan het einde van het jaar met een extra tekort zouden moeten aankloppen bij gemeenten, of dat zij zouden moeten snijden in de begeleiding van de meest kwetsbare groep op de arbeidsmarkt. Daarnaast zou een regeling snel en eenvoudig moeten zijn.

Toen duidelijk werd dat de NOW nauwelijks aansloot bij de bedrijfsvoering van de sociale werkbedrijven, werd het belang van onze inzet op een specifieke regeling nogmaals

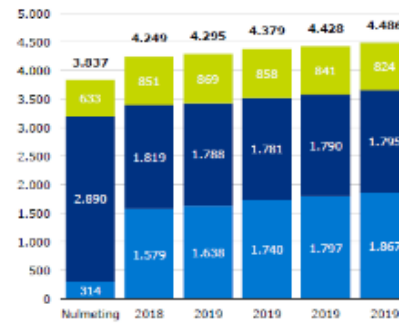
Stijgend aantal mensen aan het werk via Banenafpraak en P-wet

Het aantal mensen dat via de Banenafpraak en participatiewet aan het werk is, lijkt gestaag te stijgen. Daar zijn echter wel een aantal kanttekening bij te plaatsen. Slechts 12% van de werkgevers hebben mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in dienst. Bovendien zijn recentelijk een aantal definities aangepast, m.n. over de hoeveelheid uren dat iemand werkt om meegeteld te worden in de statistiek, waardoor deze statistieken ietwat vertekend kunnen zijn.

Daarbij zijn er vragen gesteld over het compensatiesysteem van de Participatiewet. Deze prikkelt gemeenten om mensen te begeleiden naar een normtijd aan werk (28 uur), maar niet naar meer uren daarboven (maximaal werk). Tevens stimuleert het systeem gemeenten vooral om mensen te ondersteunen die een relatief kleine afstand tot de arbeidsmarkt hebben en bepaalde doelgroepen (m.n. niet uitkeringsgerechtigden) links te laten liggen. De staatssecretaris gaf in een kamerbrief aan dat zij tot en met de tweede helft van 2020 alternatieve verdeelmodellen bestudeert.

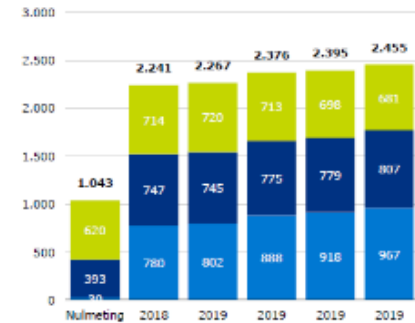
Grafiek 2. Personen banenafpraak (aantal)

De personen zijn weergegeven naar drie categorieën gebaseerd op indicatie.

Grafiek 3. Werkzame personen banenafpraak (aantal)

De personen die loon uit één of meerdere inkomstenverhoudingen ontvangen, worden getoond naar categorie.

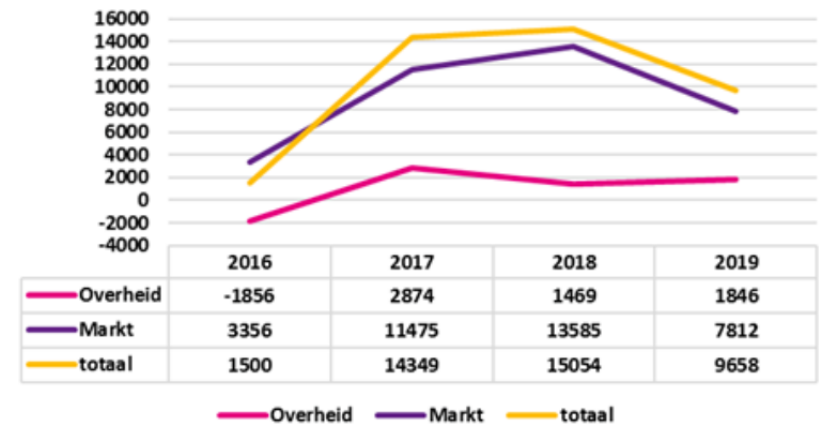
Legenda De categorieën zijn gebaseerd op de grondslag of de combinatie van grondslagen op basis waarvan een persoon is opgenomen in het doelgroepsregister. Iedere persoon wordt ingedeeld in één categorie. We onderscheiden de volgende categorieën binnen de banenafpraak:

- WSW indicatie en/of WIW/ID baan
- Wajong
- Doelgroep Participatiewet
- WSW begeleid werk (zonder Wajong)
- oWajong
- Indicatie banenafpraak (incl. Praktijkroute)
- WSW detachering (met of zonder Wajong)
- nWajong studie- of werkregeling
- Leerlingen VSO / Pro (praktijkonderwijs)
- WIW/ID baan (zonder Wajong)
- Wajong en WSW begeleid werk
- Afgewezen Wajong aanvragen
- Tijdelijke registraties

Volg ons Bronvermelding bij overname is verplicht. UWV Gegevensdiensten © april 2020

Jaarlijkse groei afspraakbanen

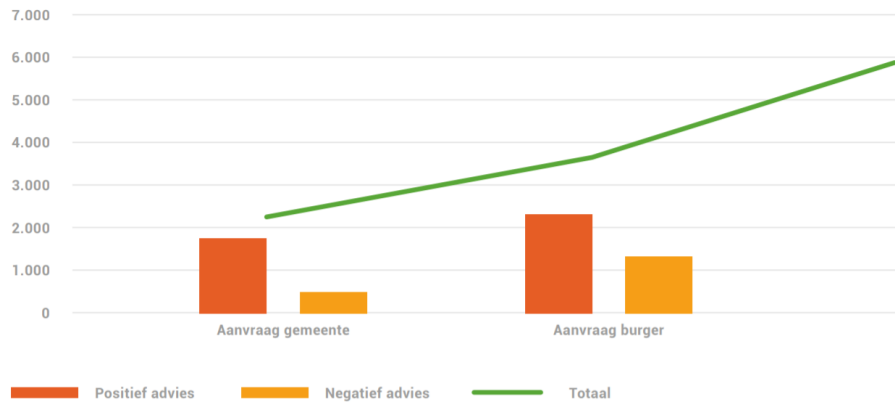
SW2

De sector

Achterblijven aantal beschutte werkplekken t.o.v. doelstelling

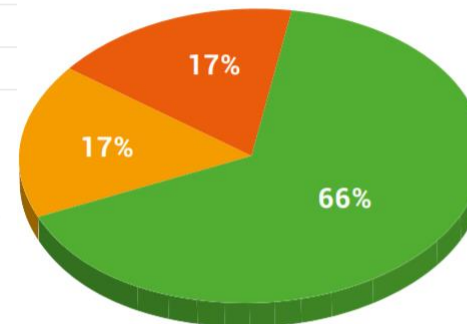
In de komende jaren (tot 2048) moeten er totaal 30.000 van deze werkplekken worden ingevuld. **De gerealiseerde aantallen blijven fors achter bij de in de regelgeving vastgelegde aantallen.** Meer dan 2/3^e van de gemeenten voldoet maar voor de helft aan de taakstelling voor dit moment. Dit lijkt (mede) gevolg te zijn van onvoldoende financiering. Over de toereikendheid van de financiering van beschut werk vindt momenteel een onderzoek plaats, dat uiterlijk in november is afgerond. **Het is goed te verwachten dat de financiering zal worden aangepast naar aanleiding van dit onderzoek.**

Aantal indicatie naar aanvrager Januari 2015 – december 2018

1 De data zijn afkomstig van de voortgangsrapportage Rapportage Beschut werk derde kwartaal 2018. UWV 28-1-2019. Taakstelling Beschut werk. Ministerie van SZW 2019. Min.SZW 28-1-2019.

Verdeling gemeenten die taakstelling hebben gehaald tot september 2018

■ Gemeenten tot 50% realisatie
 ■ Gemeenten tot 70% realisatie
 ■ Gemeenten < 70% realisatie

SW4

De sector

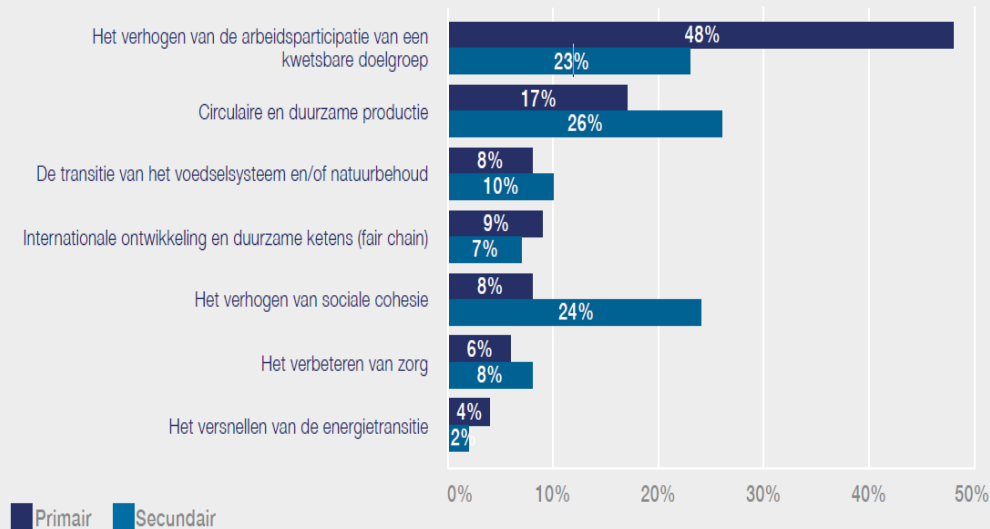
Toename aantal sociale ondernemingen

Het aantal sociale ondernemingen is de laatste jaren met 80% gegroeid tot c.a. 5.000 in 2019. In de zomer van 2020 presenteerde het kabinet een nieuwe rechtsvorm voor sociale ondernemingen: de BvM, om deze ontwikkeling te stimuleren. Bijna de helft van de sociale ondernemingen (48%) hebben als primaire missie het verhogen van de arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. 23% van de ondernemingen heeft dit als secundaire missie. Veelal gaat het om jonge, kleine ondernemingen met weinig personeel. Dit nieuw soort bedrijven zijn voor de traditionele SW bedrijven mogelijk **samenwerkingspartners** en/of **concurrenten**.

Figuur 2

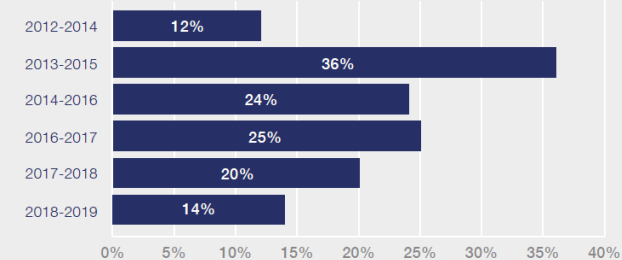
Primaire en secundaire missie van uw onderneming

Meerdere antwoorden mogelijk

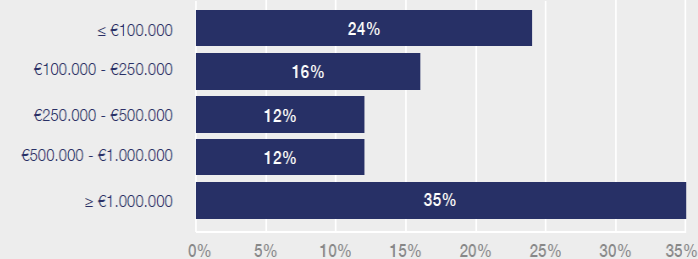
Figuur 11'

Groei werkgelegenheid sociale ondernemingen

Figuur 7

Omzet van de onderneming in 2018

Wat is (on)zeker qua SW Sector richting 2025-2030?

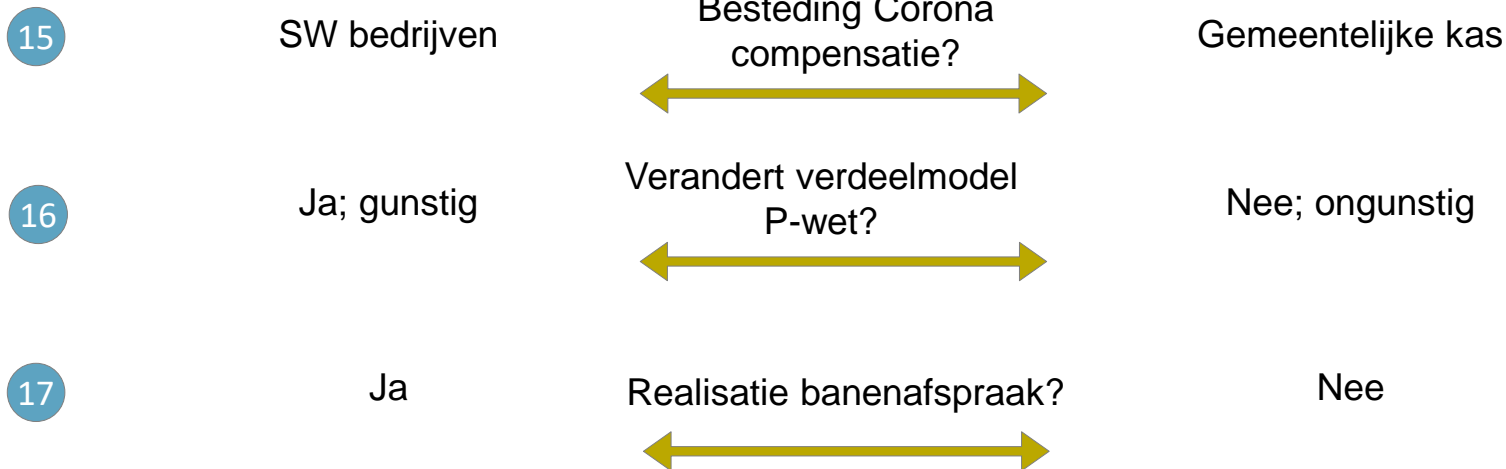
Zeker

- 1. Aanhoudende tekorten SW sector als geheel**
- 2. Toename van het aantal bedrijven met een maatschappelijke missie (purpose)**

Onzeker

- 1. Komt de Coronacompensatie uiteindelijk ten goede van SW bedrijven of de gemeentelijke kas?**
- 2. Of en hoe het verdeelmodel voor de Participatiewet verandert**
- 3. In hoeverre tekorten op de banenafsprak worden ingehaald**

Wat zijn de mogelijke extreme uitkomsten van de onzekerheden?

P

Politiek(-Juridisch)

P1

Tussen versoering en versterking sociale infrastructuur

P2

Decentralisatie: toenemend belang lokale belang, met beperkte budgetten

P3

Toenemende complexiteit gemeenten

P4

Groeiende tweedeling maatschappij: focus op werk of bestaanszekerheid?

P₁

Politiek

Tussen versobering en versterking van de sociale
infrastructuur

BINNENLAND BESTUUR

SOCIAAL

BESTUUR EN ORGANISATIE FINANCIËN RUIMTE EN MILIEU SOCIAAL DIGITAAL CARRIÈRE

VNG STEMTE VOOR CAO VOOR ONDERKANT ARBEIDSMARKT

Adriaan de Jonge • 30 jun 2020 • 1 reactie

Er komt een cao voor mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt, als het aan de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) ligt. De leden hebben zich positief uitgesproken over het voorstel.

● VACATURES

Klik hier voor alle vacatures

● VAN ONZE PARTNERS

K PLUS V Subsidie Regionaal Inve (RIF) naar samenwerking mbo op de arbeidsmarkt

VAN DAM & OOSTERBAAN Inzicht in de zorgbehoefte doelgroep, voor nu en in de toekomst

Waar eerder een trend gaande was van versobering van de sociale infrastructuur, gaan er steeds meer stemmen op in de politiek om deze te versterken. Met name de evaluatie van de Participatiewet door de SCP heeft een basis gelegd voor een andere weg. Ook anderen adviseren in die richting zoals de commissie Borstlap en de WRR (basisbanen).

Er zijn verschillende signalen die wijzen op een mogelijke kentering. Zo zijn gemeenten (VNG), vakbonden en werkgevers in overleg om een **CAO beschut werk** overeen te komen waarin een minimumloon en een klein pensioen zijn vastgelegd. Deze zou er mogelijk in 2020 nog kunnen komen, mits het Rijk bereid is aanvullende kosten te dragen. **Ook onderzoekt de VNG de wet 'arbeidsmarkt in balans'** op belemmeringen in detachering van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. **Daarbij bereiden CDA en SP een motie voor om sociale ontwikkelbedrijven nieuw leven in te blazen.** Ook de **regeling 'praktijkleren'** is recentelijk verder uitgebouwd met extra compartimenten en budget (ca. €200 miljoen).

De grote onzekerheid is in hoeverre de ambities overeind blijven in de aankomende recessie en daarmee samenhangende budgettaire druk.

P₁

Politiek

Tussen versobering en versterking van de sociale
infrastructuur

Een andere beweging in de maatschappij en politiek is om het sociale zekerheidssysteem gebaseerd op uitkeringen te veranderen. De roep om en experimenten met het basisinkomen zijn hier een voorbeeld van, al lijken de eerste resultaten van de proeftuinen niet voldoende overtuigend om op korte termijn een basisinkomen te verwachten. Een ander voorbeeld is de oproep van het 'platform toekomst van arbeid' (waar ook Cedris in is vertegenwoordigd) **om uitkeringen te vervangen voor basisbanen**, waarbij de overheid werkgevers subsidieert om werkgelegenheid te creëren voor banen die zonder subsidie te duur zijn om te laten bestaan. Dat voorziet mensen in zingeving en werknemers doen bovendien waardevolle ervaring op die hun kansen op een beter betaalde of niet-gesubsidieerde baan vergroot. Ook moet het makkelijker worden gemaakt voor mensen om te switchen tussen banen en (tijdelijk) een stapje achteruit te doen.

10 APRIL 2015, RUBEN SIBON

Cedris

Utrecht, 29 juni 2020

PERSBERICHT

Cedris: Vervang uitkeringsregime door nieuwe basisbaanregeling

Niet het recht op een uitkering, maar het recht op betaald werk moet de norm worden. Daarvoor moet het huidige uitkeringsregime worden vervangen door een landsdekkende basisbaanregeling. Dat is de boodschap die Cedris vandaag afgeeft. Werkzoekenden voor wie de arbeidsmarkt voorsnog geen plek (meer) biedt en werkzoekenden die zelf de stap naar de arbeidsmarkt (nog) niet kunnen maken, krijgen geen uitkering, maar een basisbaan met een salaris.

Momenteel is 72% van de mensen in de bijstand langer dan twee jaar afhankelijk van een uitkering, en 43% zelfs langer dan vijf jaar. De Coronacrisis zorgt voor een verdere stijging van het aantal uitkeringsgerechtigden. De afgelopen periode is hier door een aantal partijen al terecht de vinger op

...egenlicht → artikelen → bijlagen → 2014 - 2015 → Experimenteren met gratis geld

Groningen, Leeuwarden, Tilburg, Nijmegen.
Overall in het land starten burgers, verenigingen en politieke partijen experimenten met een basisinkomen.

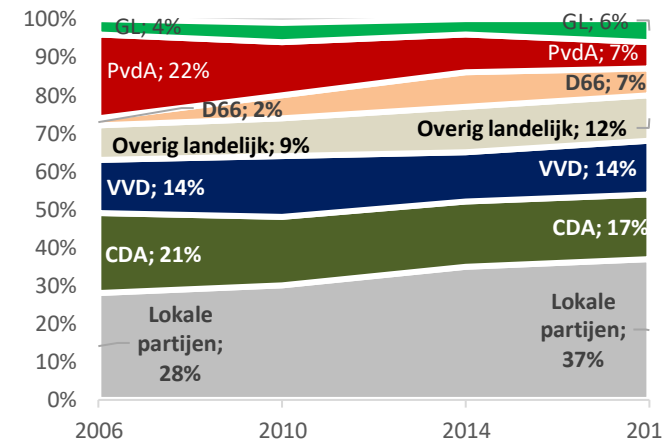
Groningen, Leeuwarden, Wageningen, Nijmegen, Tilburg. Het aantal plaatsen waarin wordt geëxperimenteerd met een basisinkomen of waar gesproken wordt over een dergelijk experiment neemt heel snel toe. Het idee van een basisinkomen is al oud, maar na afleveringen van Tegenlicht en een boek van Rutger Bregman, is de discussie in een stroomversnelling gekomen. Welke initiatieven zijn er in Nederland? Hoe pakken de verschillende steden het aan? En zijn deze experimenten een opmaat naar een landelijke invoering van onvoorwaardelijk basisinkomen?

Decentralisatie: toenemend belang lokale politiek met beperkte budgetten

Sinds een aantal decennia beleggen Rijk en provincie alsmaar meer publieke taken bij de gemeenten (**decentralisatie**). Daardoor nemen de gemeentelijke politiek en lokale agenda's aan belang toe. De opkomst van lokale partijen, die per definitie het lokale belang voorop stellen, versterkt dit. **Het Rijk heeft groeiende moeite om zaken op te leggen.** Zo komen meerdere gemeenten verspreid over het land in verzet tegen **beperkte budgetten voor de veelvoud aan opgaves**. In juli 2020 riepen meerdere Zuid-Hollandse gemeenten zelfs op tot 'harde acties tegen het Rijk' als het Rijk gemeenten niet financieel compenseert voor de effecten van de Corona maatregelen.

Het is onduidelijk wat dit betekent voor de SW sector. De druk op de gemeentelijke budgetten groeit door de aankomende recessie. **Gemeenten zullen een toenemende groep mensen moeten ondersteunen.** Het is denkbaar dat de begeleiding van recente werklozen op korte termijn prioriteit krijgt en dat dit ten koste gaat van gemeentelijke ondersteuning voor mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. De eerste signalen daarvan zijn al zichtbaar. Daarbij is de verdeelsleutel van BUIG budgetten kort-jarig ingericht, terwijl ondersteuning bij werk voor mensen met een arbeidsbeperking meerjarig is. **Zullen gemeenten dergelijke langjarige trajecten aangaan als de financiering onder druk staat?** Tegelijkertijd zijn er **concrete afspraken** gemaakt over de begeleiding van deze mensen.

Raadsliden per partij 2006 - 2018

GEMEENTEN WILLEN HARDE ACTIES TEGEN RIJK VOOR MEER GELD

Yolanda de Koster • 17 jul 2020 • 10 reacties

Als het kabinet dit jaar gemeenten niet financieel tegemoetkomt, moet gemeentekoepeel VNG alle lopende onderhandelingen met het rijk stopzetten. Daartoe moet de VNG nu voorbereidingen treffen. Ook moet de VNG een scenario uitwerken waarin gemeenten een deel van de jeugdzorg aan het rijk teruggeven. Als op Prinsjesdag blijkt dat het kabinet de financiële nood van gemeenten dit jaar niet wil lenigen, kan direct tot actie worden overgegaan en wordt geen kostbare tijd verloren.

P₃

Politiek

Toenemende complexiteit gemeenten

De toename van het aantal taken maakt het werk van gemeenten **complexer** en creëert **concurrentie om aandacht**, terwijl de **gemeente als partner belangrijker** wordt. Daarbij worden veel gemeentelijke budgetten als krap of ontoereikend ervaren door gemeenten en experts. Dit verschilt per gemeente en vraagt om maatwerk. Dit verhoogt de complexiteit.

Op papier legt het **ministerie kaders** op, waarbinnen gemeenten de ruimte hebben om invulling te geven aan opgaven en verbindingen te leggen over domeinen heen. Een onbedoeld gevolg is dat sommige voorheen **landelijke voorzieningen tussen wal en schip raken**, omdat zij te groot zijn voor (kleine) gemeentes en het ministerie deze niet meer oppakt. Tegelijkertijd is **samenwerking met individuele gemeenten voor werkgevers complex en inefficiënt**. Het ministerie probeert daarin tegemoet te komen door **aanpakken te uniformeren** over gemeenten heen (beperking bewegingsruimte) en is zo uiteindelijk toch weer met de uitvoering bezig. Daarbij worden ook taken rondom werkvoorzieningen belegd bij arbeidsmarktregio's, waarin onderwijs, werkgevers en gemeenten zijn vertegenwoordigd. Het ministerie zoekt naar een balans tussen efficiëntie en decentralisatie. **De vertroebeling van en onzekerheid rondom rollen, taken en verantwoordelijkheden verhogen de complexiteit in de samenwerking.**

www.nrc.nl

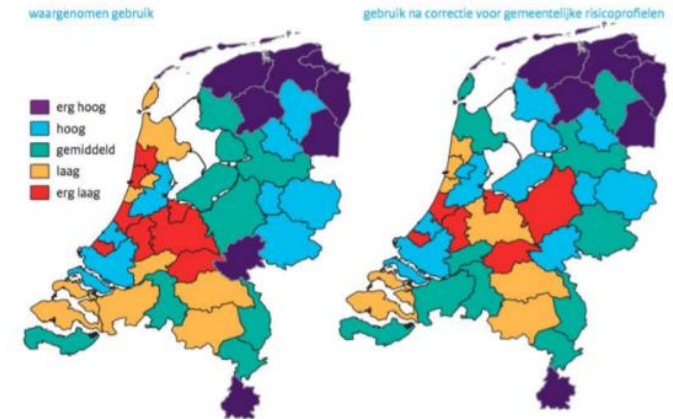
Groeiende tweedeling maatschappij: focus op werk of bestaanszekerheid?

Sinds de jaren '80 is het overheidsbeleid gericht op het versterken van de al sterke economische regio's om zo internationaal te kunnen concurreren. **Hierdoor zijn de economische en sociale verschillen tussen regio's toegenomen.** Vooral hoogopgeleide en zelfstandige mensen trekken naar de economisch sterke regio's rondom de grote steden (urbanisatie). De populatie in de **landelijke regio's en een aantal grote steden kent groeiende sociale uitdagingen.** De **tweedeling groeit tussen rijk en arm**, jong en oud en can & cannots ; diegenen met de nodige vaardigheden en specialisatie om mee te kunnen met de 'netwerksamenleving' vol technologie en degenen die dat niet kunnen. Deze groeiende groep mensen heeft moeite om de eindjes aan elkaar te knopen en daar neemt het aantal sociale problemen, zoals schulden en gezondheidsklachten toe. Dit wordt versterkt door toenemende kansongelijkheid in het onderwijs. Er wordt voor gewaarschuwd dat Corona deze verschillen verder versterkt.

De grote vraag is hoe de politiek reageert op de problemen aan de 'onderkant'. Vooralsnog is het beleid gericht op het begeleiden naar werk en minder op of mensen met dat werk wel rond kunnen komen. (bestaanszekerheid). In de politiek groeit hierover het bewustzijn. **Blijft het huidige beleid gehandhaafd of draait het richting het ondersteunen van mensen in hun bestaanszekerheid?**

CBS, Monitor Brede Welvaart, 2019; <https://kennisopenbaarbestuur.nl/media/255553/bijlage-2-regionale-verschillen-geduid.pdf>; VNG position paper, 2019, https://vng.nl/sites/default/files/2019-11/vng_position_paper_voor_rondetafelgesprek_werkende_armen_7_maart_2019.pdf

Afbeelding 1.1: Gebruik van voorzieningen in het sociaal domein per inwoner voor en na modelcorrectie (bron: Samenvatting Rindom de Transitie, SCP 2016)

VNG Position paper voor het Rondetafelgesprek Werkende Armen 7 maart 2019

Gemeenten: een toekomst zonder werkende armen

Onzekerheid over een dak boven je hoofd, eten op tafel, betaalbare en toegankelijk zorg, een sluitend 'huishoudboekje' en schulden verminderen het welzijn van mensen en beperken de mentale ruimte om een weg uit deze situatie te vinden. Bestaanszekerheid, werken moet lonen en het werken aan een schuldenzorgvrije toekomst zijn volgens gemeenten belangrijke puzzelstukjes naar een inclusieve samenleving.

Wat is (on)zeker qua politiek richting 2025-2030?

Zeker

- 1. Versnippering van het politieke landschap, zowel landelijk als lokaal**
- 2. Groeiend aantal opgaven voor en belang van gemeenten en daarmee de complexiteit van samenwerken**

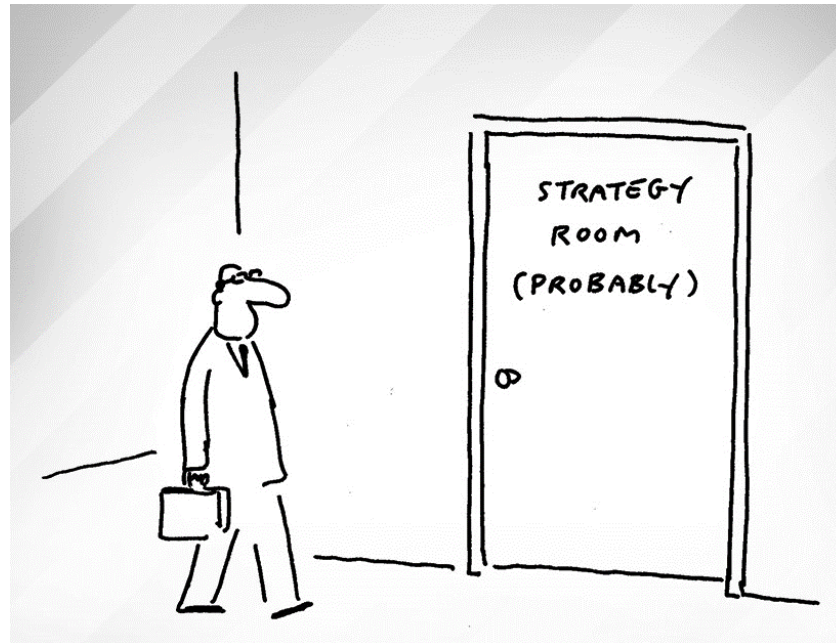
Onzeker

- 1. Versobering of versterking sociale infrastructuur?**
- 2. Verhouding landelijk en lokaal beleid**
- 3. Financiering sector**
- 4. Focus op werk of bestaanszekerheid?**

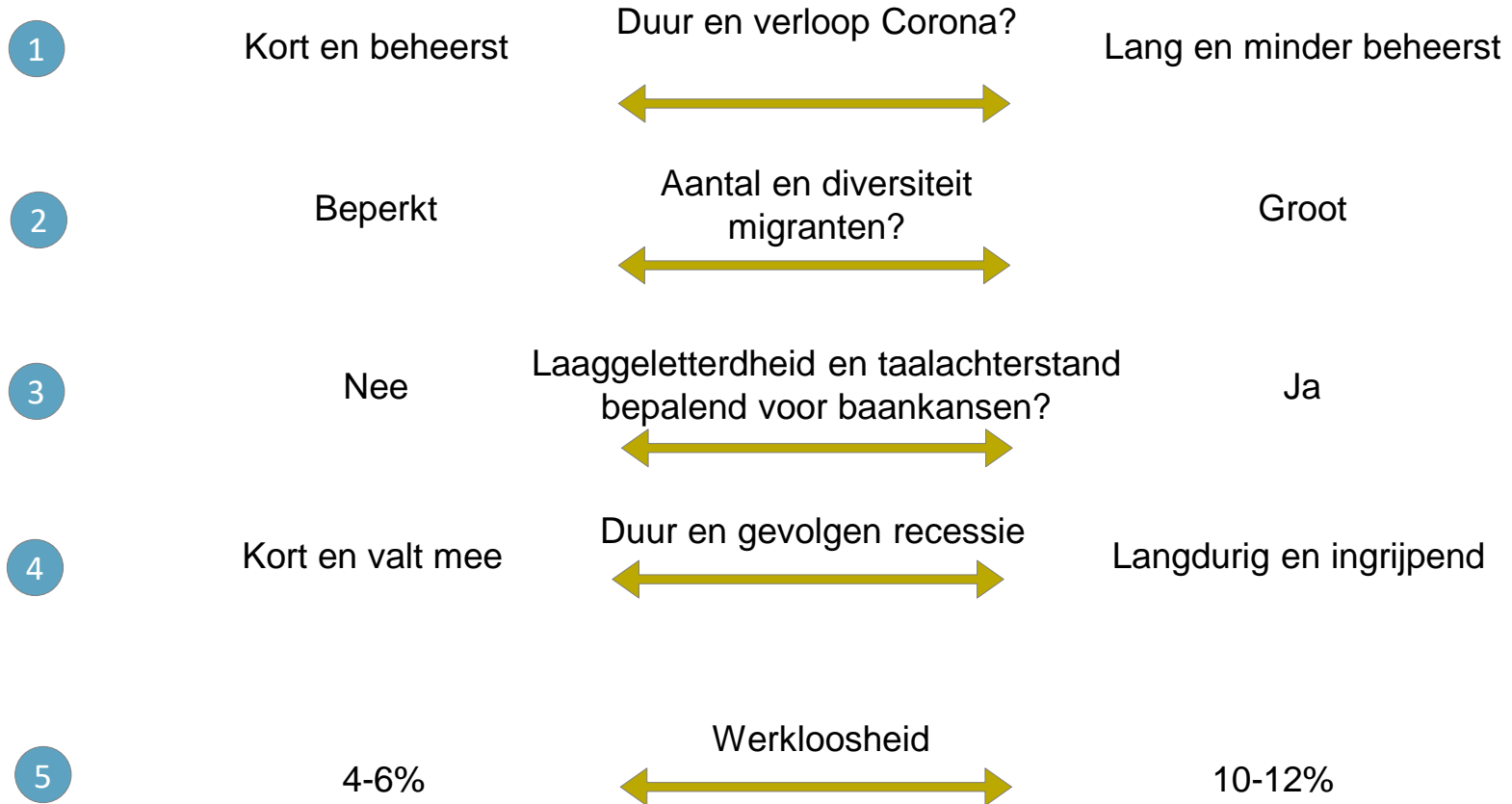
Wat zijn de mogelijke extreme uitkomsten van de onzekerheden?

Belangrijkste onzekerheden op een rij

Overzicht onzekerheden (1/5)

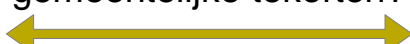

Overzicht onzekerheden (2/5)

6	Duurzaam en mainstream	<p>Reshoring: beperkt of duurzaam en <i>mainstream</i></p> 	Beperkt
7	Nog flexibeler	<p>Arbeidsmarktverhoudingen</p> 	Minder flexibel
8	Verbeterd	<p>Inclusiviteit arbeidsmarkt</p> 	Verslechterd
9	Groter	<p>Rol arbeidsmarktregio</p> 	Kleiner
10	Vermindert	<p>Mismatch sociale systeem en burger?</p> 	Groeit

Overzicht onzekerheden (3/5)

11	Beperkt	Toename aantal mensen met afstand tot de arbeidsmarkt	Groot
12	Minder dan verwacht	Groep mensen met afstand tot technologie, maatschappij en arbeidsmarkt	Meer dan verwacht
13	Inclusie	Automatisering vs. Inclusieve technologie?	Automatisering
14	Positief	Impact online onderwijs doelgroep	Neutraal
15	SW bedrijven	Besteding Corona compensatie?	Gemeentelijke pot
16	Ja; gunstig	Verandert verdeelmodel P-wet?	Nee; ongunstig

Overzicht onzekerheden (4/5)

17	Ja	Realisatie banenafspraken?	Nee
			
18	Versterkt	Ontwikkeling sociale infrastructuur?	Versobert
			
19	Landelijk is leidend	Verhouding landelijk en lokaal beleid SW?	Lokaal is leidend
			
20	Grotendeels	Tegemoetkoming gemeentelijke tekorten?	Niet
			
21	Toereikend	Financiering SW	Tekort
			
22	Bestaanszekerheid	Ondersteuning gericht op werk, of bestaanszekerheid?	Werk
		